

Pályázat rabbi- és kántori állásra (2. oldal)

Izrael: Ellenünk az egész világ (5. oldal)

Múzeumok Éjszakája (6. oldal)

A víz nem mindig áldás (Chukat)

Táhor, táhor, táhor – tiszta, tiszta, tiszta – mondják akkor, amikor befejezték a holttest rituális előkészítését a temetésre. Tuma, tumá, tumá – tisztátalan, tisztátalan, tisztátalan – mondják a kohániták, indokolva távolmaradásukat az ehhez kapcsolódó szertartásoktól. Most tiszta vagy tisztátalan?

Ennek a szidrának jelentős része a vízzel, a tisztaságról és a tisztátalanságról szól. Szentírási értelemben nem feltétlenül a testi, illetve a fizikai tisztaságról szól a történet.

A cikk címét az elmúlt napokban pusztító árvizek, a menekülő emberek ihlették – ez van e gondolatok papírra vetése mögött Magyarországon (is). De térjünk vissza a jelképes tisztaságra vagy annak ellenkezőjére. Az idősebbek még emlékezhetnek rá, hogy nem volt zsinagóga itthon, amelynek előcsarnokában ne lett volna ún. falikút, ahogy akkoriban nevezték. Belépéskor az ember a csepegő víz alá tartotta a kezét, és ezzel „tisztává” vált a zsinagógában való tartózkodásra.

Más. A vallásos férfiak ún. gárlít, övet kötnek a derekukra a templomban, elválasztandó a test tiszta és tisztátalan részét egymástól. Gyakorlati célja: ha mondjuk kézzel megvakarja viszkető térdét, visszamegy a falikúthoz, hogy ismét „tisztába tegye magát”.

De hetiszakaszunkban nem csak a falikút szintjén szerepel a törvény. **Vöchibesz bögádáv hákohén vöráhac böszáro bámajim** – és mossa meg a kohén a ruhát a fürdőjében, azután beléphet a táborba, de estig tisztátalannak számít. Ez utóbbi állapot néha „kiirtással” fenyeget, de mint eddig is, ez nem szó szerinti értendő, erről már írtunk néhány héttel ezelőtt. A szidra ezt így intézi el: **Kol hánogéa bömöt** – ha halottat érint és így lép be Isten hajlékába, ezzel a hajlékot szentségteleníti meg, **vönichrótá hánefes háhi mijiszraél** – irtassék ki Izraelből.

Van, aki estig van, aki hét napig lesz tisztátalan, azaz alkalmatlan bizonyos szertartások elvégzésére.

A szidra közepe táján Mózesnek gyűlik meg a baja a vízzel (kicsit lesarkítva a történetet).

Azt mondja az Örökkévaló Mózesnek és Áronnak a szomjúságtól elgyötört nép előtt: **vödibárm el hászelá** – szóljatok a sziklához, és az majd vizet ad! A próféta, rövidre zárva a történetet, végzetesnek bizonyuló hibát követ el: **vájách et hászelá bömátenu pámajim** – botjával kétszer ráüt a sziklára, mire ömleni kezd a várt nedű.

Lo heemántem bi löhákdiséni löné böné jisraél – mivel hitetlenkedtetek, nem bíztatok szavaiban (mármint hogy a „beszéd” is elég lett volna), megszenteltelítettetek engem Izrael fiaimnak szeme láttára, büntetésből nem mehettek be az Országba, amit ígértem nektek. **Hémo mé mörivá** – ez lett a „pörlekedés vize”.

A rituális fürdő (mikvá), a kézmosás, az ima előtti kézöblítés, a betérésnél történő víz alá merülés – mind-mind a lelki, a szertartásokhoz elengedhetetlen tisztaságot szolgálják.

Az ima, az esőért, harmatért (tál, gesem), egyáltalán az életet jelentő vízért – az ÉLETET szolgálják. **Június 19-én** hallgassuk meg autentikus forrásból, mennyit foglalkozik legszenzebb könyvünk a néha csapást, de többnyire áldást jelentő vízzel.

Ráv

NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS NAPJA

Feldmájer Péter beszéde a Szent István-bazilikában tartott ökumenikus istentiszteleten

Ál slajsó devorim höajlom kájom, ál háemesz, vóál hádin, vóál háslajm. Seneemár emesz, umispát sólajm sifitu bösaá réchem (Rabbon Simon ben Gámliel).

Simon, Gámliel fia mondotta, három dolgon alapszik a világ: az igazságon, a jogon, a békességen, ahogy írva vagyon Zakariás próféta könyvének VIII. fejezete 13. versében: „Igazságot, jogot és békességet bíraskodjatok a ti lakóhelyeteken.”

Emlékező gyülekezet!

Az első világháború győztesei talán nem ismerték a Misnát, a zsidó törvényeket, de sokan ismerhették Zecharia, magyarul Zakariás próféta szavait. Mégis vették maguknak a bátorságot, hogy bíraskodjanak – ne csak egyes emberek, hanem országok és népek fölött. Pedig ez a jog embert nem illet meg. Ítéletük, a Trianonban aláírt békeszerződés, nem követte a próféta szavait, abban a jog, az igazságság csírája sem volt fellelhető, a döntés nem a békességet szolgálta. És ha valami mind a három dolgot megsértette, amelyen a világ alapszik, úgy előbb-utóbb vissza kell állnia a világ rendjének.

Édesanyám azon a napon született, amikor a román csapatok bevonultak Diósgyőrbe. Ezt a napot egy olyan család legendája őrízte meg, amelynek tagjai egyik napról a másikra három különböző államban találták magukat.

A magyar zsidó családokhoz hasonlóan valamennyiükben benne lakozott az elpusztíthatatlan hazaszeretet. Két évtized múlva az egész családot deportálták az egész szakra éltek, azokat hamarabb elérte a vég; a szlovenszki gyilkos gépezet hamarabb kezdett működni. Majd 1944 szörnyű tavaszán Magyarországról mindenki elindultak a deportáló vonatok. Kevesen tértek vissza. Édesanyám egyéves rabszolgalét után hazajöhetett, és mégis azt tanította nekünk, majd az unokáinak – pedig akkor még ilyen dolgokról nem zavartak a parlamentben –, hogy a magyarországiak legnagyobb tragédiája Trianon volt.

Nehéz megérteni, miként érezhetett így egész életében az a nemzedék, amely annyi szörnyűség, üldözöttség és gyilkosság után sem fedezkedett meg a Trianon okozta fájdalomról, és ezt továbbadta nekünk.

A titok abban rejlik, hogy mi nem gépek vagyunk, hanem érző emberek, és gondolkodásunkat a szívünk határozza meg. Hitünket a Jóteremtőben, ragaszkodásunkat a nyelvhez, amelyet a családjunkban vagy az iskolában tanultunk, semmi sem pusztíthatja el. Ezért volt az, hogy eleink teljes hittel vették magukra a gyászt, és nem akarták elfogadni a történelmi szörnyű csapást.

Egy nemzetet két dolog kovácsolhat igazán egybe: az öröm vagy a fájdalom. Kilenc évtizeddel ezelőtt a bánat soha nem látott egységbe kovácsolta az itt élő embereket, katolikusokat, reformátusokat, evangélikusokat, zsidókat. Ebből egyáltalán nem következett az, amit a politikai osztály gyűlölködői megvalósítottak, a zsidóellenes törvények és a holokauszt, sőt, éppen az ellenkezője következett volna. Szörnyűség, hogy győzött a faji gyűlölet, az

emberi gonoszság, és a nemzet egységét sikerült megtörniük és százezrek halálát okozniuk.

Azóta 90 év telt el, és bár az idő visszaforgatni nem lehet, de emlékeznünk kell!

Zochajr jómajsz ajlom binu sönajsz dajr-vödajr. Sóál ovihó vójágédcho zókénecho vójajmru loch...

Ahogy a Tóra szavai mondják Háázinu hetiszakaszában, Mózes V.

könyvének 32. fejezete 7. versében: „Emlékezzél ősidőkről, vizsgáljátok nemzedékeket és nemzedékeket éveit! Kérdezd meg atyádat és tudodra adja, véneidet és elmondják neked.”

Emlékeznünk kell arra, hogy az akkori világ embereit vékony, láthatatlan fonalak milliói kötötték össze, és olyan szöveget alkottak, amely elthéphetetlennek tűnt föl. Bár ezt a szöveget darabokra vágták, és már újból ugyanúgy összerakni nem lehet, de mégis meg kell kezdeni a szálak újrakonaszát és összekötését. Nem tudhatjuk, hogy ez mennyi ideig tart, nem tudhatjuk, hogy milyen sűrű szöveget sikerül újból szőnünk a magukat magyarnak hinni akaró emberek sokaságából, de el kell kezdenünk ezt a munkát! És bízunk kell abban, hogy egyszer majd utódaink befejezhetik azt.

Emlékező gyülekezet!

A harag és a gyűlölködés nem vezet sehova, elpusztít erőt és gyengét, szegényt és gazdagot, nagyt és kicsit, csak a béke és a szeretet az, ami segíthet meglelni a nyugalmunkat.

A múltat nem lehet megváltoztatni, de a nemzeti összetartozás napjával emlékeztetni lehet mindenkit arra, hogy együtt kell élnünk és együtt kell felépítenünk a jövőnket. Ehhez kérjük a Világ Urának áldását: segítsen meg mindannyiunkat, hogy utódaink büszkén gondoljanak ránk.

Emeljük hát lelkünket a Mindenhatóhoz, mert csak benne bízhatunk, mondjuk el az imánkból az ősi szavakat: Váanachnu lo nádá má nászé ki oleho énénu.

„Nem tudjuk, mit tegyünk. Rajtad függ tekintetünk. Emlékezz, Örökkévaló, öröktől való irgalmadra és kegyelmedre. Mi Benned reménykedünk. Ne emlékezz elődeink bűneire, hanem közeledjen felénk irgalmad. Kegyelmezz, Örökkévaló, hisz annyi gyalázatot kellett eltűrnünk. Ha haragszol is, gondold az irgalomra. Segíts meg, szabadságunk Istene! Neved dicsőségéért bocsásd meg bűneinket, a Te szent neved kedvéért.”

Kívánjuk közösen, hogy ez így legyen, így lehessen.

Ámen!

Méltó megemlékezés Herzl Tivadarról

Nagyon mostoha volt az időjárás azon a napon. Esett az eső, fújt a szél – mégis szép számmal gyülekeztek a Dohány utcai zsinagóga előtt azok, akik meg akartak emlékezni a cionizmus megalapítója születésének 150. évfordulójáról. Ezt az ünnepséget is, mint a két hónappal azelőtt ugyanitt tartott 1848-as megemlékezést, a Magyar–Zsidó Szabadságharcosokért Emlékbizottság szervezte. Erről nemcsak a plakát és a szórólap tudósított, hanem a helyszínen osztogatott – Herzl képével és egy idézettel ellátott – fehér kipa is.

A magyar és az izraeli himnusszal kezdődött a rendezvény, a fúvós zenekar végig nagyban hozzájárult a hangulat fokozásához, izraeli folklóriskus dalok és indulók előadásával. *Kozma György* kántorjelölt jelentette be az egyes műsorszámokat, *Rosenfeld Dániel*, az ORZSE hallgatója pedig nemcsak főszerzőként jeleskedett, de mint kántor is sikerrel szerepelt.

Szita Szabolcs professzor, a megemlékezés fővédnöke beszédében méltatta Herzl történelmi jelentőségét és érdemeit. *Asztalos Károly* rabbijelölt a korabeli zsidóságot mu-

Gergely József alpolgármester beszél

tatta be. *Garai Róbert* színművész több verset adott elő. Szép izraeli szokás szerint fát ültettek Herzl tiszteletére, amelyet az emlékbizottság az elhelyezett márvány dísztabletanúsága szerint örökre fogadott. Részt vett az elültetésben az erzsébetvárosi önkormányzat képviselője

is, és ekkor 16 fehér galambot röptettek fel, megkoszorúzták az emléktáblát, majd megszólalt a sófár. *Eliezer Moskovits*, az ORZSE vendégprofesszora mondott imát. A kegyelet köveinek elhelyezése és a 150. kék léggömb felengedése zárta a rendezvény első, szabadtéren zajló részét.

Utána a Rumbach utcai zsinagóga épületében folytatódott az ünnepség. Itt kiállítás fogadta a belépőket, amely Herzl életének állomásait mutatta be. Versek, a Sabbathsong klezmeregüttes játéka és más zene-számok mellett Herzl Tivadarnak egy régi, szinte elfeledett drámája hangzott el *Kozma György* előadásában.

Ide már nem esett be az eső, viszont nagyon hideg volt – ezen talán a vendéglátás: a frissítők, a sütemények és a finom tokaji némileg segítettek.

Szép és emlékeztető ünnepség volt!

Róbert Péter

MEGHÍVÓ

a Budapesti Zsidó Hitközség közgyűlésére
2010. június 23. (szerda) 16.00 óra
(Budapest VII., Rumbach Sebestyén utca 11–13. zsinagóga)

Nyitóima

Elnöki megnyitó

Napirendi pontok:

1. A Rumbach utcai zsinagóga épülete felújítási terveinek ismertetése. Előadó: Kónig Tamás, a Kónig és Wagner Építész Kft. vezetője
2. Beszámoló a Rumbach utcai zsinagóga felújításának megkezdése érdekében tett lépésekről, határozathozatal a források biztosításáról. Előadó: Streit Sándor BZSH-elnök, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató
3. Beszámoló a BZSH 2009. évi zárszámadásáról, határozathozatal annak tudomásulvételéről. Előadó: Zoltai Gusztáv és Sessler György
4. Egyéb ügyek

Záróima

Megjelenésére feltétlenül számítunk.

A közgyűlés legfeljebb este 8 óráig tart. Amennyiben ezen időpontig nem sikerül a kitűzött napirendi pontokat megtárgyalni, úgy a következő közgyűlésen hozunk azokról határozatot.

Hittestvéri üdvözléssel:

Streit Sándor
elnök

Zoltai Gusztáv
ügyvezető igazgató

A Budapesti Zsidó Hitközség Nagyfuvaros utcai templomkörzet S.Q.A. (Status Quo Ante) pályázati hirdetményei

A Budapesti Zsidó Hitközség Nagyfuvaros utcai templomkörzete pályázatot hirdet a megüresedett **rabbiszek betöltésére**.

Pályázati feltételek: szakirányú végzettség, elkötelezettség a status quo zsidó vallási hagyományok iránt, a magyar nyelv társalgási szintű ismerete, hitszónoki, karitatív, vallásoktatói rátermettség és zsinagógánk liturgiai hagyományainak követése.

Előnyt jelent a hasonló munkakörben szerzett tapasztalat.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó szakmai önéletrajzát, tanulmányait igazoló okleveleinek másolati példányát, személyes elérhetőségeit, valamint az esetleges referenciákat.

A pályázat benyújtási határideje: **2010. július 15.**

A pályázat benyújtásának helye:

Nagyfuvaros utcai zsinagóga, 1084 Budapest, Nagyfuvaros u. 4.
A pályázatokat zárt borítékban, „Rabbipályázat” felirattal, postai úton, e-mail-ben vagy személyesen, telefonjegyztetés után kell benyújtani.

Tel.: +36-30-619-9376

nagyfuvaros@gmail.com

***

A Budapesti Zsidó Hitközség Nagyfuvaros utcai templomkörzete pályázatot hirdet a megüresedett **kántori (és előimádkozói) állás betöltésére**.

Pályázati feltételek: elkötelezettség a status quo zsidó vallási hagyományok iránt és a zsidó liturgia ismerete.

Előnyt jelent a hasonló munkakörben szerzett tapasztalat, továbbá a szakirányú végzettség.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó szakmai önéletrajzát, tanulmányait igazoló okleveleinek másolati példányát, személyes elérhetőségeit, valamint az esetleges referenciákat.

A pályázat benyújtási határideje: **2010. július 15.**

A pályázat benyújtásának helye:

Nagyfuvaros utcai zsinagóga, 1084 Budapest, Nagyfuvaros u. 4.
A pályázatokat zárt borítékban, „Kántorpályázat” felirattal, postai úton, e-mail-ben vagy személyesen, telefonjegyztetés után kell benyújtani.

Tel.: +36-30-619-9376

nagyfuvaros@gmail.com

***

A Rabbitestület egyetértésével a Mazsihisz-BZSH az Alapszabályban megkövetelt feltételek szerint köti meg a munkaszerződést.

(A kiválasztott pályázók meghallgatását követően a Nagyfuvaros utcai templomkörzet elöljárósága tesz javaslatot a rabbi és a kántor személyére.)

A pályázatok elbírálása: a benyújtás határidejének lejártától számított 15 nap.

A Mazsihisz és a BZSH közös közgyűléséről jelentjük

A közös közgyűlés Frölich Róbert főrabbi nyitóimájával kezdődött és Kardos Péter főrabbi záróimájával végződött.

Először Zoltai Gusztáv üv. igazgató ismertette a Mazsihisz 2009. évi zárszámadásának adatait, amelyből kiderült, hogy a gazdasági nehézségek ellenére, hála a takarékos gazdálkodásnak, pozitív szaldót könyvelhetünk el. A közel 2 milliárd forint 49%-a személyi költségekre jutott, de nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy ennek jelentős része normatív támogatásból származik. A bevételek forrásának ismertetése után Zoltai kérte a beszámoló elfogadását.

Sessler György, a Számvizsgáló Bizottság elnöke ezután részletesen elemezte az aktuális gazdasági kérdéseket. Hangsúlyozta, hogy az adományok csökkenése például erkölcsi problémát is jelent. Köszönetet mondott Hagymási Zsuzsának és Pintér Áginak, a Mazsihisz és a BZSH főkönyvelőinek, nemkülönben Paszternák Tamásnak a segítségért.

Hozzászólások után kiderült, hogy a közgyűlés határozatképtelenné vált...

Ezután következett volna a BZSH zárszámadási beszámolója, ugyancsak Zoltai Gusztáv előterjesztésében, de miután kiderült, hogy a fővárosi küldöttek egy része is eltávozott, így ennek elfogadására sem került sor.

A délelőtt egyetlen megszavazott és sikert aratott napirendi pontját Paszternák Tamás vetített képes ismertetője jelentette. Ez a pályázati tevékenységről szólt. A technikák bemutatása, segítségnyújtás a pályázatok elkészítéséhez, az önrész biztosítása azon hitközségek részére, amelyek ezt nem képesek kigazdálkodni stb. Az előadásból megismertük a két legnagyobb projektet, a Zsidónegyed Kapuját és a Goldmark Terem átalakítását. Mindezt a testület tudomásul vette és megszavazta.

A Rumbach-zsinagóga

Először Heisler András hiányolta az írásban kiküldött anyagból a rész-
(Folytatás a 3. oldalon)

HALOTTAINK

Dr. Vass Sándor temetése

Dr. Vass Sándornak, a Budapesti Zsidó Hitközség elöljárójának tragikus halála mélyen megrázta a zsidó közösséget. A zuglói körzetben, valamint a Dohány Utcai Zsinagóga Alapítvány kuratóriumában tevékenykedő, jótékony embert nagy részvétellel kísérték utolsó útjára a Kozma utcai sírkertben.

Nyírbátorból származott, a vallási hagyomány tisztelőt a szülői házból hozta magával. Élete utolsó éveiben ügyvédként dolgozott. Nem volt olyan kérése barátainak, ismerőseinek, a körzet híveinek, amelyet ne teljesített volna. Szeretet és tisztelet övezte.

Egyetlen testvére, Tibor, legjobb barátja is volt. Feleségével, Ibolyával harmonikus, szeretetteljes esztendőket töltöttek együtt. Néhány éve, hogy a Hitközség vezetői felismerték alkalmasságát és kérték, tudását kamatoztassa a fővárosi zsidóság javára. 64 éves volt.

Temetésén megjelent a BZSH világi vezetése Streit Sándor elnök és Zoltai Gusztáv üv. igazgató vezetésével, koporsóját egykori vezetőtársai vették körül, valamint ott volt barátainak és tisztelőinek sokasága. Tóth Emil főkántor gyászimáját követően Kardos Péter főrabbi búcsúztatta.

Egy pillanat...

Szilárdné Ripp Klára

Egy pillanat, amelybe belefagy egy korszak, egy lélek, egy szerető szív, a hétköznapi és az ünnepek minden történése.

Egy pillanat, amely után nincs több pillanat, és amely végérvényesen elszakít gyönyörű és fájó történeteket, szerető együttléteket, félelmeket és boldogságokat.

Kolléganőnk, Klári – hivatalosan Szilárdné Ripp Klára – életében május 28-án, délből volt az a pillanat, amelyre senki nem számított, és amely váratlanul jég-tömbbe fagyasztotta Klári életének minden mozzanatát, visszavonhatatlanul és feloldhatatlanul.

A Hitközségnél közel két évtizedig dolgozott, itt éltük át együtt életének boldog és izgalmas, vagy éppen szomorú fájó és félelmekkel teli pillanatait. Csupa szív személyiség

volt, aki nagyon sokszor segített sokaknak, például lakások bérbeadásával a bajbajutottakon, és már-már önmarcangolóan szégyellte, ha valakit a lakbér meg nem fizetése miatt fel kellett szólítani. Dolgozott legjobb tudása szerint, aztán fiatalon – élve a lehetőséggel – nyugdíjba vonult, hogy végre kiteljesedett új családjában teljes odaadással imádhassa kicsi unokáját, a kis jövevényt, Vikit, és segítsen nekik, szinte erején felül, a kényelmesebb otthon megteremtésében. Továbbra is velünk dolgozott ikertestvéreivel, Ágival együtt, és nem múlt el nap, hogy őszinte nagymamái boldogságában ne tudósított volna a friss családi eseményekről, amelyeket szeretettel, néha meg-megmosolyogva hallgattunk.

A rohanásban nem vettük észre, de mintha többször panaszkodott volna vérnyomására vagy rendetlenkedő szívére. És végül nem tudott megbirkózni a hirtelen jött rosszulléttel, s ezzel szétszakadt minden eddig szerett terv, kapcsolat és családi együttlét, az emlékezés jég-tömbjébe fagyasztva az elmúlt 59 év minden jó és rossz történést. Éppen akkor, amikor végre kicsit élvezhette volna az eddigi erőfeszítések gyümölcsét, osztozva Eszter lánya boldogságában, örömetelve a kis unoka fejlődésében, a család gyarapodásában. Értetlenül, némán és szomorúan állunk igaztalanul korai és hirtelen halála előtt, az így, utólag kapott figyelmeztetéssel: még jobban összetartva kell vigyáznunk egymásra, és megfogadva a sírcsokorra írt fájó üzenetet: Örökké szeretni fogunk!

Dr. Egri Oszkár

***

A döbbenet csendje, az a pissenéstelen néma csend telepedett a Kozma utcai sírkert ravatalozójára, amelyet – bármennyire is hihetetlen – nem gyakran lehet temetéseken tapasztalni. A család tagjain, rokonnakon, barátokon, ismerősökön kívül Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, Deutsch Róbert, Frölich Róbert főrabbi, Tóth Emil főkántor, Egri Oszkár jogász és a Hitközség Síp utcai székházának munkatársai is eljöttek, hogy végső búcsút vegyenek Kláritól. A rabbinikus funkciót Löwy Tamás, a Hegedűs Gyula utcai templomkörzet főrabbija látta el. Kántorként Biczó Tamás tevékenykedett. Gyászolja a szűk és a tágabb család, mindenki, aki ismerhette és szeretthette. Sírját elborították a szeretet virágai. Nyugodj békében, Klári!

Körzeti kitekintő

Szeged

Az egyetem és a hitközség vendége volt Raphael Vago, a tel-avivi egyetem történelem tanszékének oktatója, az ELTE vendégtanára. A gyermekkorában szüleiivel Kolozsvárról Izraelbe alijázó, az antiszemitizmust kutató professzor rendszeres előadója nemzetközi konferenciáknak. Városunkban utoljára 10 évvel ezelőtt járt. A vendég a Szegedi Közéleti Kávéházban Izrael jelenéről, az ország lakossága és a diaszpóra kapcsolatairól szolt a nívós közönség előtt, amelynek soraiiban egyetemi oktatók, vállalatvezetők, politológus és vallástudományi szakos egyetemi hallgatók is voltak. A tiszta, akcentus nélküli beszéd tükrözte, hogy az Izraelben élő magyarok még ennyi idő után is őrzik anyanyelvüket, szókincsüket. A professzor megcsodálta a város fejlődését, az Új Zsinagógát, a Kárász utcát, beszélgetett a kile tagjaival, és többször is hangsúlyozta visszavetési szándékát.

***

Szeged napja alkalmából kiemelkedő munkássága elismeréseként „Szeged nemzetközi kapcsolata fejlesztéséért” elismerést vehetett át Far-
(Folytatás a 3. oldalon)

Mártír-istentiszteletek 2010

Június 20.

Pásztó

10.00

zsinagóga

10.30

emlékmű

11.00

temető

Pápa

11.00

temető

15.00

zsinagóga

Nagykát

10.30

temető

Balassagyarmat

11.00

temető

Esztergom

11.00

temető

Tótkomlós

14.00

emlékmű

Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert

15.00

Frankel L. út

Debrecen

10.00

temető

Június 27.

Gyula

12.00

temető

Dombóvár

13.30

emlékmű

Kaposvár

10.00

zsinagóga

Békéscsaba

11.00

Baross u. emléktábla

Szeged

11.30

temető

Békéscsaba

15.00

Széchenyi-liget

Szolnok

10.00

gettóemlékmű

Vác

10.00

zsinagóga

Veszprém

10.00

zsinagóga

Hódmezővásárhely

10.00

temető

Kiskunhalas

15.30

temető

Július 4.

Keszthely

17.00

zsinagóga

Jászberény

11.00

temető

Karcag

11.00

zsinagóga, temető

Pécs

10.30

zsinagóga

Szombathely

11.00

temető

Tapolca

13.30

volt gettó és temető

Jánoshalma

11.00

zsinagóga

Július 11.

Sopron

11.00

temető

Szekszárd

10.00

holokauszt-emlékmű

Soroksár

9.30

temető

Erzsébet

10.15

temető

Csepel

11.30

temető

Újpest, Rákospalota, Pestújhely

18.00

Újpesti zsinagóga

Felhívjuk az érdekeltek figyelmét, hogy az időpontok, helyszínek esetleges változása miatt minden számunkat kísérjék figyelemmel.

**MINDEN HÉTEN
FRISSEN GYÁRTOTT KÓSER FELVÁGOTT
KAPHATÓ
A KŐVÁRI-FÉLE SZALÁMI ÜZLETBEN.**

CÍM: 1074 BUDAPEST, DOB UTCA 37. TEL.: 342-1639

DEUTSCH GÁBOR

Vesszőfutás

Gondolatok Magén István könyvéről

Simor András, Tabák András és Szepes Erika szerkesztésében jelenik meg az Ezredvég című irodalmi és társadalomkritikai folyóirat. A terjedelmesebb írásokat, amelyek a lapba nem férnek bele, vagy valamelyik szerzőjük sikeres novellagyűjteményét a „Z füzetek” nevű sorozatban adják ki. A Z az ábécé egyik utolsó betűje, utal az ezredév befejezetlen befejezésére is. A szerkesztő igényes rostáján keresztül írásként nyilvánosságot érdemelnek. Érdeklődéssel vettem kezembe a sorozatban napvilágot látott Vesszőfutás című kötetet, mely Magén István egy kisregényét és több novelláját tartalmazza. A szerzőt mint festőművészt ismertem meg, azon megtiszteltetésben részesülve, hogy a Chászid-képek című színes albumáról írhattam. Ezek a képek modernnek, kifejezőek; otthonok, klubhelyiségek, iskolák falát díszítik. Magén sokfelé járt a világban, élt Izraelben és Amerikában is. Festett, tanított és írt is, de abban az időben az esetet még előnyben részesítette a tollal szemben.

Elemazzuk a címadó kisregényt, a Vesszőfutást. Három kulcsfigurája van: a haldokló öregember, a fia, valamint a pribék. Az apa képzeletében leperreg az élete. Hallucináció keveredik a valósággal. Egy alkalommal találkozik a nyilassal, aki a Dunába lőtte az embereket. Bár tudja, hogy önbíráskodás, hogy megszegi a „hatodikot”, mégis haragra kel vele, hogy elpusztítsa. Vajon valóság-e, vagy csak a szenilitás szüleménye mindez? Aztán újra találkozunk, amaz pisztolyt ránt, dulakodnak, eldördül a lövés, a tömeggyilkos a földre rogy széthasított fejjel. Vagy ez is a képzelet játéka? Örök az üldözött, de a hóhér is örök. Csak a neve meg a figurája meg

az arca változik nemzedékről nemzedékre, de a szellemisége ugyanaz. Ez a rögeszme, ez a kór, ez a rákfene, mely emésztí az emberiség testét, csak akkor fog eltűni véglegesen, ha „nem tanítja többé egyik ember a másikat, ember az embertársát arra, hogy ismerje meg az Urat, mert mindenki ismerni fog engem, kicsinyek és nagyok – így szól az Úr –, mert megbocsátom bűneiket, és nem gondolok többé vétkeikre” (Jeremiás 31,34).

Még két-három narratív írás van a könyvben, a többi inkább „csak” furcsa, megkülönböztetett helyzeteket ábrázol meg a hozzájuk fűződő érzelmeket, képeket rajzol, tájakat fest, embereket, testeket és testrészeket, tárgyakat, természeti jelenségeket, hájakat, viharokat, semmit sem úgy, semmit sem akkor, semmit sem anynyira, ahogyan megszoktuk. Például vegyük a Bajnok című novellát. Dombokon, hegyeken, völgyeken át lohol egy futó alak. Az arca ovális, de azonnal ott a cáfolat is: inkább kerek. Változó; ahogy az erejét megfeszíti, akár százszor is új formát öltenek arcvonásai. Remeg, fél, tart attól, hogy utoléri. Úgy érzi, követik. Persze hogy követik. A sarkában vannak. Biztos benne, hogy nem bírja tovább. A hűrt tovább feszíteni már nem lehet. Két lépés, és ott a halál. Már csak egy. Meghal, illetve megnyeri a versenyt, könnyeivel küszködve veheti át a győztesnek járó babékoszorút.

Az Aha c. írás még problematikusabb. Lényegében a lány és a fiú találkozására egy természeti katasztrófában, földrengésben vagy hegyomlásban, nem lehet tudni. Állítások és cáfolatok váltják egymást. A lány fél, illetve nem fél, retteg, szinte úgy érezzük, a teljes szótár benne van a novellában. Szófüzerek, szókoszorúk, talán az

egészlet mégiscsak ki lehet fejteni egyetlen szóval: extázis. De akkor minek annyi kép, hasonlat, szófüzér? Mert ábrázolni kell a fogalmakat, hogy megértsük, átérzzük, elfogadjuk, másképpen nem lehet.

A fül című novellában a disszidálásból hazatért vádlott 1912 napot töltött illegálisan külföldön. Ez idő alatt „ellenséges hadseregben” szolgált. Ki tudja, milyen megbízással küldték? Ilyenkor mindenki azt mondja – harogta a tiszt –, hogy a szüleit ápolni vagy a leküzdhetetlen honvágy miatt jött vissza. De mindez mese. – Nekünk fül kell – mondja az őrnagy. Vagyis nekik bestüggóra van szükségük. Meg is magyarázza, hogy ezért majd különféle előnyöket élvezhet, például vásárolni fogják a képeit, ha használja a „fület”. Amit hall, arról beszámol az illetékeseknek. Az író hősenek a Tihamér nevet adta, tökéletesen mindegy, ki ő, egy a sok közül, akikkel próbálkoztak... Ravasz kedvességgel, a karrier lehetőségét kecsesgondjait nem lesznek, rajzait és festményeit megvásárolják. De Tihamér elszakítja a szervezési okmányt. A karrier kapui zárva maradnak.

Igen szép a Vénusz fésűje. Egy felnőtté váló fiatalember megtudja, illetve megéri, hogy az apja akkor született a Wesselényi utcai iskola szükségkórházba átalakított helyiségében, amikor zsidó gyermeknek nem volt szabad megszületnie Magyarországon. Az anyja, kezében a gyermekkel, ott állt a Duna-part kövén, mellette az emberek hullottak a vízbe. Hogy miért éppen őelötte hagyták abba az öldöklést? Nem lehet tudni. A szép, fiatal anya, Judit, Istennek ajánlja gyermekét, és alijázik vele. A gyermek felnő. 23 évesen, 1967-ben, a Színjában égő testtel menekült a kilőtt tankból. Műtétek sokasága követte egymást, a Teremtő segítségével is kellett hozzá, hogy emberként élhessen ismét. Felnevelte a fiát, Rafaelt, a szabrért, aki megértette apja hősiességét. Látni akarta a várost, ahonnan valamikor nagymamája kivándorolt. Zarándokútra jött ide Pestre. Mert annak tekintette az egykori gettót, zarándokhelynek, a szükségtemetőt a Hősök Temploma előtt, a Duna-partot, a cipőket, még ha disznólábbal meg is szentségtelenítették őket, sőt, annál inkább. Aztán odahaza, Izraelben, Katyusa rombolja le Judit nagymama karmielli házat, a fiatal ember nem kérdegetheti többé a múlttól. Repülőgépen ellencsapásra indul, magányosan száll a rákényszerített háborúban a Galil felett, mely olyan szép, a Vénusz fésűjéhez hasonlatos...

A többi írásról nehéz beszélni. Magyarázni ugyan lehetne, de a gondolatokat az olvasónak kell megtalálnia. Nem könnyű munka. Nem olyan könyv, mely egy éjszaka alatt kiolvasható. Képek, hasonlatok, idézetek az irodalomból, a Bibliából, látszatra egymáshoz nem illő szavak sokasága, amelyek mégis magvas gondolatokká állnak össze. Mintha a festőművész-író egy időre megszármazott, eszközt cserélt volna. Ecsettel ír, szavakkal rajzol. Meg lehet ezt tenni? Miért ne? Ha még nem sokan tették, annál érdekesebb a dolog. Talán a helyében kihagyta volna egy-egy mondatot, talán a hátlapra jellemzőbb gondolatot választott volna. Aki ismeri Magén Istvánnak az Új Életben megjelent olvasmányos tárcáit, annak meg kell szoknia, hogy most egy másik műfajjal találkozunk. Vitatkozni egy-egy megoldásán lehet. A Pil-pul előbbre visz a megértésben.

A könyv az Ezredvég c. folyóirat „Z füzetek” sorozatában jelent meg, a Mazsók támogatásával.

A Mazsihisz és a BZSH közös közgyűléséről jelentjük

(Folytatás a 2. oldalról)

leteket. Zoltai Gusztáv válaszában hangsúlyozta: egyelőre a veszélyelhárításra kell forrást találni, ezért nincsenek részletek az anyagban. Elhangzott: ha így marad minden, kényszerátározás elrendelésétől kéne tartani, mert különben megint olyan lesz a templom, mint negyedszázada: tető nélküli romos műemlék.

Több hozzászólás után, a határozatképtelenség miatt, tét nélküli beszélgetéssé alakult át a Mazsihisz és a BZSH közös közgyűlése.

A magyar zsidó mártírok emlékművénél a Raoul Wallenberg Emlékparkban (Budapest VII., Wesselényi utca 5.)
2010. július 4-én, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor
megemlékezést
tartunk, melyre Önt és b. családját tisztelettel meghívjuk.
Zoltai Gusztáv, az Emanuel Alapítvány titkára

Útinapló

Askeloni kapcsolatok

Hódmezővásárhely önkormányzata gyakorlatilag szünetelteti az izraeli Tamar közzel 1992 óta kialakított testvérvárosi kapcsolatokat. Városunk zsidó közössége viszont gyümölcsöző együttműködést alakított ki a Zichron Yakovban és az Askelonban élő családokkal. *Yitzhak Kashti* PhD emeritus professzor nemrég mutatta be hitközségünkben a zsidó elemi népoktatás száz évéről szóló könyvét. *Balassa László, Erdélyi Miklós és Erdős László*, a hitközség előljárói immár ötödszörre szerveznek izraeli utat, amelynek során újabb lehetőségek nyílnak Erec Jiszráél megismerésére.

Látogatás egy mosávban

Tavaszi szentföldi látogatásunkkor az egyik nap *Nathan Slomo* és kedves felesége, *Ciona* vendégei voltunk az askeloni Mosav Nir Izraelben. A családi házukban elfogyasztott pazar, sokfajta kóser ebéd után a mosáv világhírű tehenészetét tekintettük meg. A házaspár felmenői Szatmár megyéből származnak, Slomo kétéves korában került Izraelbe, Ciona ott is született. A mosávot 1951-ben alapították. Slomo nyelvünket a szövetkezeti település magyar családjaitól tanulta meg.

A Nathan házaspár a múlt hónapban Szentes város, valamint a hódmezővásárhelyi hitközség, személy szerint Erdélyi Miklós ügyvezető elnök meghívására látogatott el a két településre. Ezután került sor kétnapos szerbiai és romániai utazásukra, amelyre hitközségünk is elkísérte őket.

A szabadkai zsinagógában

Szabadkán, e vajdasági városban a Nathan házaspár megtekintette a *Jakab Dezső* és *Komor Marcell* műépítészek tervei alapján fölépített zsinagógát, amelyet a világ száz legveszélyeztetettebb műemlékei között említenek. Az ottani hitközség fénykorában – a két világháború között – ötezer lelket számlált.

Mintegy négyezren haltak mártírhálalt a vészidőszak idején. A hódmezővásárhelyi és a szabadkai zsidó hitközség számtalan közös vallási és kulturális rendezvényt bonyolít le.

Arad és Temesvár

Arad zsidósága közel három évszázadra tekint vissza, eredetét a legrégebbi sírkövektől számítja. Az első letelepülők 1717. május első napjaiban *Elias Izsák* és *Márkus Mayer* lehettek. A neológ zsinagóga az egykori hitközségi székház belsejében található. *Chorin Aron* sokféleképpen írta be nevét a város múltjába. Se szeri, se száma az aradi zsidóság híres reprezentánsainak.

Ezután Temesvárra utaztunk. A város három gyönyörű zsinagógával büszkélkedhet: a kéttornyú, mór stílusú belvárosi zsinagógával, a *Baumhorn Lipót* által tervezett gyárvárosi templommal és az ortodox hitközség templomával, amelyet manapság is használnak.

Temesvári zsinagóga

Slomóékka a belvárosi vagy más néven Citadella zsinagógát kerestük fel. Az *Ignatz Schumann* bécsi építész tervei alapján épült zsidó templomot 1867-ben szentelték föl. Másodszori felavatására *Ferenc József* császár jelenlétében, 1872-ben került sor. Az épület helyreállításán ma is dolgoznak.

Sokáig beszédtema marad a kilében Slomóék látogatása. Nem jöttek üres kézzel, hiszen 15 kipát adományoztak hitközségünknek. Hazatérésük után módot találtak arra, hogy még húsz imakönyvet is eljuttassanak vásárhelyi hitestvéreiknek. Mivel Slomo szerteágazó kapcsolatokkal rendelkezik, no meg otthona is nyitva áll a kiutazók előtt, közösségünk tagjait a héber nyelv tanulására és huzamosabb ideig való kinttartózkodásra biztatta.

Szigeti János

Körzeti kitekintő

(Folytatás a 2. oldalról)

kas András, a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság titkára. A C&T Hungary Kongresszus- és Utazásszervező Kft. több rendezvényünk főszponzoraként és előkészítőjeként, izraeli utazásaink szervezőjeként több mint másfél évtizede segíti a hitközség munkáját. Az elismeréshez gratulálunk.

LA

Vác

Prof. dr. *Jelenits István* piarista intézetvezető, egyetemi tanár avatta fel ünnepélyes keretek között a *Rad-*

nóti Miklós emlékére elhelyezett botlókövet a vasútállomás főbejáratánál. A macskakövek közé ékelte emléktáblán a költő neve szerepel, valamint az 1944. május 27-i dátum, amikor több száz zsidó munkaszolgálatossal együtt Borba szállították. Az ünnepségen megjelentek a Váci Múzeum Egyesület tagjai, az önkormányzat képviselői, a Radnóti Miklós általános iskola diákjai, a hitközség tagjai *Turai János* elnökkel ez élen, civil szervezetek, valamint a város számos polgára.

בית ספר אמריקאי
AMERICAN ENDOWMENT SCHOOL
AMERIKAI ALAPÍTVÁNYI ISKOLA

1075 Budapest, Wesselényi u. 44. 322-2843; 342-7143 Fax: 342-9915 www.aai.co.hu

NAPKÖZIS TÁBOR

3–10 éveseknek,

a Maszoret Avot – Amerikai Alapítványi Iskola szervezésében

Csillebérc, 2010. július 19-30.

Helyszín: Csillebércei Ifjúsági és Szabadidő Központ 6-os altábor

Közlekedés: Gyűlékezés minden reggel 8-kor az Amerikai Alapítványi Iskola előtt (1075 Bp., Wesselényi u. 44.)

Szállítás: bérelt autóbusszal

Érkezés: hétfőtől csütörtökig délután 4 órakor

pénteken délután 3 órakor az Amerikai Alapítványi Iskola elé

Étkezés: háromszori kóser étkezés (reggeli, ebéd, uzsonna)

Programok: a tábor területén kiegészítve kalandparkkal, állatkerttel, Gyermekvasúttal, múzeummal

Pedagógusok: az Amerikai Alapítványi Iskola dolgozói és fiatal vallásbírák; héberül, angolul beszélő pedagógusok

Részvételi díj: 36 000 Ft, amely magában foglalja az elhelyezést, a szállítást, az étkezést költségeit, valamint a külső programok belépődíjait.

Rászoruló tanulónak korlátozott mértékben támogatást tudunk nyújtani. Kérjük azokat a szülőket, akiknek anyagi lehetőségeik ezt megengedik, hogy nagyobb összeg befizetésével segítsenek abban, hogy a tábort mindenki számára elérhetővé tessék!

Érdeklődni lehet: az iskola titkárságán (info@aai.co.hu, 322-2843), valamint az iskola menedzserénél (menedzser@aai.co.hu, 70-778-9401).

Jelentkezési lap letölthető: www.aai.co.hu

Jelentkezési határidő: 2010. június 30. (A jelentkezéseket a beérkezés sorrendjében tudjuk elfogadni.)

Befizetés: az iskola gazdasági irodájában vagy a 11707024-20268967 számlaszámra.

Circumcisio régen és ma

Sokszorozódtak az ünnepek ezen a májusi reggelen, amikor a mai zsidóság életében ritka, de meghatározó és ünneplés alkalomra gyülekeztek a hívek Pesten, a Páva utcában. Borús volt az idő, egész éjszaka esett, ám ez inkább mintha csak egy ünnep előtti nagytakarítás lett volna az utcákon. A híveket sem riasztotta víz-sza, szép számmal jöttek a korai időpont ellenére, és hamar megtelt az apró, szépen felújított kis imaterem.

A kis „ünnepelt” – Szántó Balázs és Ungár Anita fiúgyermek – is rövidesen megérkezett habos, fehér pólyába csomagolva, hogy néhány perc múlva elnyerje felvételét Ábrahám Szövetségébe. Őt az erre felkért kvater házaspár női tagja hozta a bejáratig, onnan pedig a férj „Élijáhu

miatt ritkaságszámba megy, hogy a megszületett fiúgyermek az ősi szabályok szerint felvegyék Ábrahám Szövetségébe. Nagyon sok ugyanis a vegyes házasság, illetve sok – egyébként a vallási előírásoknak megfelelő – szülő nem kívánja elvégeztetni ezt a rituális cselekményt a kisdeden.

A fentiek miatt is különlegesnek számított ez a reggel, hiszen a polgári ünnepek sorában anyák napja volt, a zsidók látogatóba ünnepelték, ami éppen a peszach utáni 33. nap, és amely nemcsak az aratás, hanem éppen a zsengek ünnepe is, és amely vidám ünnepre éppen a harminchárom napi szomorkodás és gyász után kerül sor.

Érdekes volt látni az ünnepekre érkezők arcán, hogy egyszerre van

ter Joel, a Páva utcai imaterem rab-bija, Baruch Oberlander lubavicsi rebbe, illetve a budapesti neológ zsidóság több vezetője. A nagyszámú rokon, barát és ismerős csendes imádkozása és áldásmondása közben megtörtént a nagy esemény, amelyet az újszülött egy kis sírdogálással igazolt vissza, aztán álomba szenderült. Nagyobb templomokban erre a célra egy semmi másra nem használható, díszes, faragott „trónszéket” (Élijáhu széke) szoktak a tóraszekrény elé felállítani, ám esetünkben ezt egy párnákkal felpolcolt irodai támlás széket helyettesítette, amely a célnak tökéletesen megfelelt. A koma szerepét, aki a rituálé alatt a székből az ölőben tartja a csecsemőt, az apai nagyapa, dr. Szántó Tamás vállalta.

A gyermek egyébként a szertartást követően az *Ávráhám Benjámin ben Jona* nevet kapta, és ahogy a felhők időközben elvonultak az égről, úgy sütött ki a nap az aggódó szülők és rokonok arcán is a britet követően. A babát félrevették, hogy jól megérdemelt reggelijét elszopogathassa, a felnőttek pedig az ilyenkor szokásos kiduson vettek részt. Az anyai nagyapa dr. Ungár Richárd.

Ennek a boldog eseménynek és ritka alkalomnak még az is emelte az értékét, hogy éppen a Páva utcai nagyszinagóga melletti imateremben zajlott. A Páva utcai nagyszinagóga ugyanis ma már nem üzemel, híveit megölték vagy elkergették, és jelenleg a Holokauszt Dokumentációs Emlékközpontnak ad otthont. Állami támogatással gyönyörűen felújították, ám padsorai helyén üvegszékek találhatók, amelyek szimbolikusán a levegővé vált hívekre, közösségekre emlékeztetnek. Torokszorító érzés elképzelni, hogy annak idején milyen pezsgő, zsongó hitélet lehetett ebben a ma üresen kongó, gyönyörű templomban. Ezt az örökké nyomasztó gyászt enyhítette a reménytelen esemény és a kis ünnepség, amely jelezte: zsidóságunk mint zsarátnok parázslék a hamu alatt, és időről időre boldog lángra kap, hogy világitson és őrizze a régi hitet, a Törvényt és a Tízparancsolatot, amelyet az Örökkévaló adott át évezredekkel ezelőtt, és amely ma is örök útmutatóul szolgál a népeknek.

Dr. Egri Oszkár

székéig”, azaz a „tetthelyre”. Az ősi kezdetektől tartó szokás ugyanis, hogy a fiúgyermek a megszületésük utáni nyolcadik napon a circumcisio rituális elvégzése által válnak a zsidó jog szerint is igazán zsidóvá, és kerülnek felvételre Ábrahám Szövetségébe. Ez akként történik – akárcsak az ókori Kelet többi népeinél –, hogy a nyolcnapos fiúgyermek hímvesszőjén az előbort rituálisan kissé bemetszik, és a jelen lévő rabbi az egycseppnyi vér és az előírt imák, áldások keretében a kicsiny gyermeket zsidónak ismeri el, majd hivatalosan is igazolja felvételét a Szövetségbe. Az inkább rituális szertartásnak minősülő piciny „műtét” nem tart tovább egy percnél, a kisbaba még szinte fel sem ocsúdik, már túl is van az egészen, és nyugodtan bőbiskolhat tovább. A bemetszés okozta apró seb másnapra már szinte nem is látszik, de vallási jelentősége elkíséri a felnövekvő ifjút és a felnőtt férfit egész élete során.

Ez a rabbinikus rituális beavatkozás különbözteti meg a circumcisiót az ehhez hasonló, kórházban, orvos által végzett beavatkozástól.

A zsidó körökben „brit”-nek nevezett circumcisio vagy körülmetélés az egyik elengedhetetlen feltétele annak, hogy a fiúgyermek – vagy ha valamely okból később végzik el, a fiatal férfi – zsidó legyen, vagy azzá váljon.

A brit elvégzésére mindenkor steril körülmények között kerülnek csak sor, és kizárólag az arra kiképzett, diplomával rendelkező mohél („majl”) végezheti el. Ma Magyarországon mindössze egy-két fő rendelkezik ilyen jogosultsággal, így nem ritka, hogy a brit (hivatalos nevén: „brit milá”) elvégzésére külföldről kérnek fel szakavatott és erre hivatott vallási vezetőt. A neológ zsidóság ezt a fentihez hasonló ünnepélyes keretek közt a zsinagógában végzi el, míg ortodox körökben nem ritkán az újszülött otthonában, családi körben kerül rá sor.

Sajnos ma Magyarországon az ismert előzmények és körülmények

jelen a fennkölt meghatottság és ünneplésség, másfelől pedig az aggodás és az együttérzés, hiszen azért mégiscsak egy kis fájdalommal járó „avatásról” van szó, amit a picit újszülöttnek el kell viselnie, és amelyet a jelen lévő férfiak mindegyike – hasonlóan a mostani eseményhez – kisbabakorában, még öntudatlan állapotában, maga is átélt. A szertartást az arra felkért Köves Szmó rabbi vezette, aki egyike azoknak, akik az ominózus mohéldiplomával is rendelkeznek. A szertartáson ott volt a budapesti Rabbiság igazgatója, Deutsch Róbert főrabbi és Totha Pé-

A síófoki tóra javítása és avatása

Az üdülők rendelkezésére álló síófoki minimaház tórái felolvasásra alkalmatlanok voltak. Winkler Miksa, aki számtalan dunántúli temető rendbehozatalán fáradozott és fáradozik, legutóbb Csöglén (kis község közel Pápához és Jánosházához) szorgoskodott, felmenői és az ott nyugvók sírját kutatta, gondozta. De soha nem feledkezett meg az élőkről, ennek ékes bizonyítéka a

síófoki tóra felújításának megszervezése, szponzorálása. A munkát az egyre népszerűbb Micha Farnadi végezte a Deutsch Róbert főrabbi által biztosított Bethlen téri helyiségben. Az utolsó néhány betűt ünnepélyes keretek között, számos érdeklődő jelenlétében írták megtisztelt személyek, ki segítséggel, ki saját kezével.

(Folytatás az 5. oldalon)

Winkler Miksa, a nagylelkű adományozó a tórával

Debrecen: kóser konyha, mikve, napi ima

„Figyelembe véve a gazdasági válságot, az elmúlt időszak legnagyobb eredménye, hogy sikerült fenntartanunk hitközségünk szolgáltatásait és folytattuk korábbi sikeres rendezvényeinket. Idén is megrendeztük határon túli hittestvéreinkkel való találkozónkat, amelynek programját az aktuális igényekre és problémákra tekintettel kicsit átforgáltuk. A zsidóság jövőjének fontos kérdéseiről beszélgettünk. Vers- és prózamondó versenyünkre nagyon sokan jelentkeztek, zsidók és nem zsidók, hazai és határon túli versenyzők egyaránt. Igen látogattak örömmel, főként pürim és chanukka, amelyek több száz embert mozgatnak meg. Ilyenkor ötvözzük a vallást a kultúrával, és mindig meghívunk egy népszerű klezmerzenekart vagy énekest” – nyilatkozta lapunknak Horovitz Tamás, a debreceni hitközség elnöke.

Horovitz Tamás

– Hogyan jellemezné vallási életüket? Milyen gyakran imádkoznak?
– Realitásnak kell lennünk: mint minden hazai közösségben, nálunk is nehéz feladat a folyamatos hitélet fenntartása. Ennek ellenére minden nap imádkozunk, ami nagyban köszönhető az immár két éve Debrecenben dolgozó Aser Ehrenfeld főrabbi úrnak, aki egy óriási lehetőség közösségünknek. Így tudjuk biztosítani a napi minját, és tanításai során továbbadja hagyományainkat. Minden nap tanít a mincha és máriv ima közben.

Péntek estéink nagyon szépek és vidámak, mivel ilyenkor az izraeli diákok is eljönnek. Ha egy-egy idős hittestvérünk elhalálozik vagy már nem tud zsinagóga járni, hiánya nálunk is komoly gondot okoz. Sokat köszönhetünk időseinknek, akik mindmáig kitaranak vallásuk mellett.

– Mi a helyzet a fiatalokkal és a középkorúakkal?

– Küzdenek a megélhetésért, egész nap dolgozniuk kell, hogy fenn tudják tartani családjukat. Az egyetemista korosztály többsége Budapesten tanul, dolgozik, és ezért nem tudnak jönni. Nagy segítségünkre és örömről van szó a Debreceni Egyetem izraeli diákjai, akik Izraelből jött főrabbi hatására még jobban kötődnek a közösséghez. Vacsorákat tartunk nekik, és a főrabbi úr külön tanításokat ad számukra héberül. Körülbelül négyszázan tanulnak városunkban, napi szinten és főként a nagyünnepeken vannak jelen. Széderesténken több mint százán voltak.

– A nyelvi különbség nem jelent gondot? Hogy kommunikálnak velük?

– A főrabbi úr jelenléte és perfekt hébertudása nagy segítséget jelent. Izraelben élt és dolgozott. Ezenkívül a debreceni fiatalok egy része jól beszél angolul, és így kommunikálnak az izraeli diákokkal.

– Milyen fejlesztéseket sikerült elérni?

– Önerőből és külső támogatók bevonásával felújítottuk a székházunk alatt lévő pince egy részét, ahol fitnesztermet vagy más sportolási, egészségmegővési tevékenységet szeretnénk folytatni. Előljárónk, Fohn György koordinálta a munkálatokat, nagyon köszönjük segítségét! Fiatal és idősebb tagjainkra egyaránt gondolunk a leendő tevékenységek kialakítása során. Egy hatalmas pincéről van szó, amely közösségi térként, nagyobb rendezvények helyszínéül egyaránt beválna, de ez még a jövő zenéje. Sok pénz, tőke kellene az átalakításához.

– Hogyan végzi munkáját a hitközség vezetése?

– Előljáróságunk nagyon sokat dolgozik, és napi szinten segíti munkánkat. Előljáróinkra rengeteg feladat vár, mivel szűkös anyagi lehetőségeink miatt csak nagyon kevés alkalmazottat tudunk finanszírozni.

– A debreceni zsidóság hányadrészt és hogyan sikerül megszólítani?

– Nem tömeges, de folyamatos az érdeklődés, azon hittestvéreink részéről is, akik eddig még nem vettek részt életünkben. Elsősorban a zsidó kultúrával lehet megszólítani őket.

– Milyen kapcsolatuk a várossal, mennyire számíthatnak a segítségükre?

– Együttműködő a kapcsolat, és rendezvényeinken mindig részt vesznek – főként a kulturális eseményeken és a mártír-istentiszteleteken. Vers- és prózamondó versenyünk fővédnökségét is elvállalták, és pályázati lehetőségekkel is segítenek. Reméljük, hogy jó kapcsolatunk a jövőben is fennmarad. A város támogatásával regionális pályázatot nyújtottunk be a régi ortodox zsinagóga belső terének felújítására. Rendezvénytermet, kulturális központot és a környék zsidóságáról szóló állandó kiállítást szerveznénk.

– Debrecen a hazai református fellegvárak egyike. Milyen a kapcsolatuk a többi egyházzal és a nem zsidó lakossággal?

– Hitközségünk a városban jelen lévő történelmi és kisegyházakkal hagyományosan jó kapcsolatokat ápol. Mártír-istentiszteletünkön beszédet mondott a református egyház egyik vezetője. Kölcsönösen meghívjuk egymást rendezvényeinkre.

– Milyen terveik vannak a következő időszakra?

– A válság és a megszorítások miatt egyre kevesebb anyagi lehetőségünk, forrásunk van. Takarékoskodnunk kell. Legfőbb célunk, hogy fenntartsuk kóser konyhánkat, mikvént és kulturális életünket.

A debreceni zsidóság él, kis lépésekkel, de fejlődik. Azon a magyar vidéken, amelyről sokan már lemondtak. A debreceni hitközség vezetői nem ígérik csodákat, nem is tudnának tenni. Sajnos nincs miből és kiből...

Már az is nagy eredmény, hogy a soá pusztítása után napi szinten tudnak imádkozni. A magyar vidéken ez nagy dolognak, ritkaságnak számít, ahogy a helyi önkormányzat hozzáállása is példaértékű. A lokálpatriotizmus és a hagyományörzés összeköti a különböző embereket és vallásokat.

Fontos és jelképes missziót látnak el határon túli közösségeink segítségével, felkarolásával: magyar zsidók magyar nyelven beszélgetnek egymással. A határok nem választhatják el őket. Összeköti a vallás és a tradíció.

Szilágyi Iván Péter

IZRAEL

Ellenünk az egész világ

Néha úgy tűnik, hogy valóban az egész világ.

Most, amikor Izrael népe államot alkot, a hadtörténet egyik legjobb hadseregével, a kalandregényeknek kimeríthetetlen témát adó titkosszolgálatával, páratlanul jól teljesítő műszaki eszközeivel, ennek talán az irigység a motorja. Különösen azóta, amióta 1967-ben megelőztük három szomszédunk (Egyiptom, Szíria, Jordánia) és utóbbi szomszédja (Irak) irtó, pontosabban kiirtó hadjáratát.

Korábban, amikor a mainál is kiszolgáltatottabbak voltunk, a római és a bizánci egyház látott és láttatott bennünk örök átkot viselő kárhozottakat, egész társadalmak tekintettek bennünket kiiktatandó versenytársnak, az üldözések visszatérő páriáknak.

„Háolám kulo negdenu.” Magyarul: Az egész világ ellenünk van. A YouTube-on láthatók az izraeli népi táncot járó fiatalok, akik ezt a dalt éneklék: Háolám kulo negdenu. Az egész világ ellenünk van.

Megszoktuk volna? Beletörődünk?

„Apáinktól tanultuk ezt a órát dalolni és táncolni, mi pedig továbbadjuk a fiainknak, és ükunokáink ükunokái is énekelni fognak ezen a földön. Aki pedig ellenünk van – az menjen a pokolba...”

Aki vett már részt táncstelen egy kibucban vagy a városok terein a nyári, szombat esti körtáncokban, magával ragadja az itt született fiatalok végtelennek tűnő jókedve és önbizalma. Itt lehet csak igazán érezni a történelem súrúját.

Istennek hála legyen érte: világ-szerte vannak barátaink, velünk érző emberek. De Európában egyre kritikusabb Izrael megítélése. Azokban az országokban, kultúrákban is, ahol korábban egyértelmű volt a rokonszenv irántunk. Ebben a fő szerepet az ezekben az országokban megtelepedett muzulmán bevándorlók tömegei játsszák.

A közelben nincs barátunk, csak ellenségünk, és ezen az Egyiptommal és Jordániával kötött békeegyezmények sem segítenek.

A nemzetközi szervezetek a soha be nem vallott, de mindenki által fel-

tételezett atomfegyverzetének a feladását követelik Izraeltől. Az egyetlen valóban visszariasztó eszköz feladását. George Mitchell, Obama elnök különmegbízottja közvetett, háromoldalú béketárgyalást sürget, holott mindenki tudja, hogy az izraeli és a palesztin álláspont áthidalhatatlan.

Abu Mazen, a Palesztin Autonómia kormányfője nemcsak Jeruzsálem keleti részét követeli egy leendő független palesztin állam fővárosaként, hanem a Jordán folyó nyugati partjának azt a kb. 75 kilométeres szakaszát is, amely az 1949-es fegyverszünetről az 1967-es Hatnapos Háborúig Jordánia megszállása alá tartozott.

Ezzel a tervbe vett palesztin állam közvetlenül határos lehetne Jordániával, és azon keresztül az egész arab világgal, akár magával az Al-Kaidával is. Márpedig, ha a Gázai övezetbe az Egyiptommal közös, alig 20 kilométeres határa alatt ásott alagutakon át tonnaszám ömlik a fegyver, akkor elképzelhető, hogy a Jordániával közös, senki által nem ellenőrzött 75 kilométer hosszú határon – vagyis a Jordán folyó átjáróján – mi minden áramlana be Jordániából a Palesztin Autonómiába vagy egy később függetlenné váló palesztin államba.

Senki sem tudja az Iránból Szírián keresztül Libanonba szállított rakéták pontos számát sem, de tízezres

nagyságrendekről beszélnek. Magában Iránban is világpusztító arzenál áll az Iszlám Köztársaság rendelkezésére.

Oroszország és Kína magatartását egy általános közel-keleti krízisben csak a jövő mutatja meg.

Az Izrael közelében fekvő, középhatalomnak számító Törökország új vezetése a közelmúltban váltott orientációt. Nyugat helyett Keletre, Irán felé tekint.

Ez a földrajzi közelségen kívül azért is jelentős veszélyeket Izraelnek, mert a török hadsereg fegyverzete és haditechnikája, tekintettel az évtizedes nyugati katonai szövetségre, igen hasonló Izrael fegyverzetéhez. Mi több, a török hadsereg számos egységét izraeli szakértők képezték ki.

Kétségtelen, hogy az izraeli légierő komoly csapásokat képes mérni ellenséges területekre. Am egy koncentrált rakétatámadást Izrael nem lenne képes kivédeni. Ha Libanonból, Szíriából, a Gázai övezetből órák leforgása alatt több tízezer rakéta hullana Izrael nagyvárosi övezeteire, válságos helyzetet idézne elő.

Hacsak... hacsak Izrael nem húz elő egy ismeretlen adut. Hacsak nincs olyan fegyver Izrael kezében, amelyről eddig a nukleáris arzenál megléténél is mélyebben hallgatott.

Izrael már nem egyszer okozott meglepetést. Barátnak is, de főleg ellenségnek.

Az ország fizikusai és mérnökei régóta folytatnak kísérleteket nagyteljesítményű lézergyűrű-kibocsátó eszközökkel, amelyek az ország felé közeledő rakétákat röptükben, nagy magasságban képesek felrobbantani.

Néhány hete országos gyakorlatokat tartott a polgári védelem. Egy általános rakétatámadást modelleztek, a lakosság, az óvóhelyek, a kórházak, a középületek és az ellátóhelyek felkészültségét is gondosan ellenőrizték. A gyakorlat öt napon át tartott.

Nem kockáztatunk. Vagy legalábbis minél kevesebbet.

A május végi nyárban pedig összegyűlt a kibucok, a városok fiatalsága, és hórizenére forogtak a párok.

A világ pedig még csodálkozni fog...

Halmos László
(Izraeli Hírlevél)

Az izraeli támadás háttere, avagy a harcos „Békehajó”

Az úgynevezett európai segélyszállítmányt szállító konvoj sokkal többet akart elérni, mint csak segélyeket nyújtani Gáza lakosságának. Korridorot akartak nyitni a Gázai övezetbe, ezzel áttörve az izraeli blokádot. A békeaktivisták valójában nem is olyan békés, amilyennek szeretnének a világ médiái előtt feltűnni.

A törökországi segélyszervezet, amely saját információja szerint humanista célokat képvisel, tulajdonképpen nem más, mint az IHH, egy radikális muzulmán csoport, amely szoros összeköttetésben áll a „Nemzetközi Dzsihad” (muzulmán szent háború) mozgalommal. A segélyszállítmány szervezésében a „Szabad Gáza” is komoly szerepet játszott.

Egy közismert napilap a következőket írja: „Ha valóban humanista tevékenységről lenne szó, akkor miért nem akarják, hogy a hajó szállítmányát Aszodban izraeli katonák az ENSZ embereivel együtt átvizsgálják?”

Arra a kérdésre, hogy van-e fegyver az IHH hajó szállítmányában, nagyon óvatos választ adott a „Szabad Gáza” szóvivője, Audrey Bomse. A CNN-nek azt mondta, nem zárható ki, hogy fegyver is van a szállítmányban.

Törökországban a hajót énekkel búcsúztatták:

„Intifáda, intifáda, intifáda!

Khaybar, Khaybar, ó zsidók!

Mohamed serege fog megszállni benneteket.”

Az izraeli katonaság többször is felszólította a hajó kapitányát, hogy ne Gázában, hanem Aszodban kössenek ki, és az átvizsgálás után átvihetik Gázába a segélyszállítmányt. Miután a segélyakció szervezői nem voltak hajlandóak eleget tenni a felhívásnak, végül az az izraeli döntés született, hogy felszállnak a hajókra, és ők irányítják azokat Aszodba. A katonák nem számoltak egy olyan brutális támadással, ami azután a már ismert videókon is látható eszkalációhoz vezetett. Több katona életveszélyesen megsérült, megkéselték őket, sőt, egyet az emeletről ledobott katonát, aki eszméletlenül feküdt, meg akartak lincselni. Azonkívül tüzet is nyitottak. Ez váltotta ki a tűzharcot, amelyben több propalesztinai aktivista meghalt.

Ez az izraeli átvizsgálás és annak következménye nyilvánvalóan meg volt tervezve. A főszervezője a békeflottilla-akciónak a török radikális iszlámszervezet, az Insan Yardin Vakfi (INN), amely a Hamasz terroriszervezetet is támogatja. Bülent Yildirim, a vezetőjük az arab Al-Dzsazira adónak adott interjúban kijelentette: „Akarjuk a konfrontációt, mégpedig nappal, azért, hogy a nemzetközi médiák hatásosan dokumentálhassák a történeteket.”

Izrael megígérte, hogy miután a hajókat átvizsgálták, a segélyszállítmányt tovább lehet vinni Gázába. Azonban a békeaktivisták szervezői most már hallani sem akarnak erről. A békeszállítványok előtt nyitva állt volna a legális út Gázába Aszodon keresztül, de ők ezt nem akarták. Miért? Nyilvánvaló, hogy nem ez volt a fő céljuk, hanem egy újabb hatásos propagandaművelet.

Izrael ellátja szárazföldi utakon a Gáza övezetet a szükséges szállítványokkal (hús, baromfi, orvosságok, tejtermékek, zöldség, gyümölcs, gabona, bébiétel stb.). A 2009-es fegyverszünet óta több mint 1 millió tonna rakományt juttattak el Gázába.

Ehud Barak kijelentette: Gázában nincs humanitárius katasztrófa, senkinek sem kell éhezni. Azonban ezt a vidéket a terrorista Hamasz szervezet uralja, amely állandóan erősödik, fegyverekkel és rakétákkal támadva Izraelt.

(Forrás: Factum magazin online)

Gettóról gettóra, templomról templomra

Az ORZSE Olaszországban

Mit kerestek az ORZSE hallgatói és munkatársai Olaszországban? Többet, mint gondolnánk. Folytatva a kérdést: vajon mit, mennyit kerestek rajtunk az olaszok, zsidók és nem zsidók? Ők is többet, mint gondolnánk.

A római katolikus egyház fellegráráként számon tartott mediterrán álmországnak markáns zsidó arca és története van. Nagyobb városainak zsinagógáiban péntek estéig mindmáig összegyűlik a kevéske megmaradt, vallásos zsidó.

A legtöbb hazai zsidó szervezet és egyesület kirándulási potenciálját kimerül a Szarvas-Balatonfüred-Szlovákia „háromszögben”. Mindez gyönyörű, meg a miénk, de egy idő után kicsit fásasztó, és nem túl sok meglepetést tartogat. Zsidók máshol is élnek... Éltek és alkottak, nem is akármit! Nem ártna rájuk is odafigyelni.

Olaszország például sok meglepetést és értéket tartogat, nemcsak hívó katolikusoknak, foci-, Berlusconi- és strandrajongóknak. A közhiedelemmel szemben Itália több egy nagy halom, nyári hőségben kedélyesen gőzölgő és forróságot árasztó műemléknél, pizzánál és csábítóan püpozódó főzött fagyinál. A keresztény-zsidó kultúrkör egyik alapja, Európa bölcsője, amely kicsit imbolyog, nagyon csalóka, viszont kétségkívül szerethető.

A sors különös fintoraként Észak-Olaszország leghűresebb és legnépesebb zsidó műemléke a velencei gettó. Egy gettó, amelyet zsidók pénzből építettek a zsidóság elkülönítésére, a többségi társadalomtól való távol tartására. A korabeli antiszemitizmus, szegregáció jelképét őszinte és naiv lelkesedéssel szemlélik a Velencébe látogató turisták: „Beh, milyen szép idők is lehettek! Micsoda élet lehetett itt!” Sokan szinte visszavágyának a gettóba (legalábbis a velenceibe), holott korántsem volt olyan jó hely, mint a híre. Falakkal kerítették körbe, éjszaka felhúzták hídjait, és keresztény őrség vigyázta négy kapuját.

Szilágyi Iván Péter

(A teljes cikk a www.mazsihisz.hu oldalon olvasható.)

A siófoki tóra...

(Folytatás a 4. oldalról)

Lówy Tamás főrabbinak, Hegedűs Pálnak és két fiatalembernek, a jövő zálogainak, Serebrenik Áronnak és Schein Dávidnak jutott a reparálás befejezése. Ezután a tórát táncol, énekel vitték az utcán át a Bethlen téri nagy imaházba, ahol Joszele Rosenblat dallamával helyezték a frigszekrénybe. A melódiát Jichák Weisz, Schwesoff Dávid kántor és a hozzájuk csatlakozó Tóth Emil főkántor tolmácsolták, igen szépen. Deutsch Róbert főrabbi köszönetet mondott a szöfernek, valamint az öt-

letet adó és a munkát támogató Winkler házaspárnak, akik ezen templomban esküdtek örök hűséget egymásnak, éppen 30 évvel ezelőtt. Bejelentette a főrabbi, hogy a Tízparancsolatot sávuot napján a tóratekeresből olvassák majd, viszont az üdülési szezonban Siófokra szállítják az ott pihenők okulására, annál is inkább, mert abban a városban született Winkler Misi hitvestársa. A Bethlen téri ünneplők jókedve, öröme indokolt: egy olvasható tórával lettünk gazdagabbak.

D. G.

Fotó: Villányi

Az utolsó betűk

Múzeumok Éjszakája a Dohány-zsinagógánál

„Kitárt kapukkal várjuk” június 19-én, szombaton 22 órától.

A Mazsihisz a tavalyi év hatalmas sikerének köszönhetően idén is részt vesz a Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozatban. Az izgalmas és színes programokban az alábbi helyszíneken vehetnek részt az érdeklődők.

Programunkat „Mindenki havdalájával” (szombatbúcsúztatás) kezdjük a zsinagóga előtti színpadon, *Frölich Róbert*, a Dohány utcai

zsinagóga főbbja és *Fekete László* főkántor közreműködésével.

Magyar Zsidó Múzeum

A múzeumban (1075 Budapest, Dohány utca 2.) az éjszaka folyamán kézműves-foglalkozások, macesszkóstolás és játékos kvízek lesznek, korhatár nélkül. Ingyenes tárlatvezetés mellett megtekinthetők az időszaki (A zsidóság és a szőnyeg) és az állandó kiállítások. Az érdeklődők továbbá betekintést nyerhetnek a sze-

fárd zene világába, valamint A zsidó élet körforgása címen *Vérő Tamás* rabbi tart ismertetést a zsidó ünnepekről – az előadás után és előtt pedig kérdéseket lehet feltenni. Kérdezzon bátran a rabbitól!

Levélár – Goldmark Terem

A Goldmark Teremben (1077 Budapest, Wesselényi utca 7.) a Magyar Zsidó Levéltár programjaival várjuk az érdeklődőket. A levéltár 2011-ben új, a pesti zsidónegyed történetéről szóló állandó kiállítást nyit. Itt laktak Fischerék címmel. Ezen az éjszakán bemutatjuk a zsidónegyedről készült makettet, melyben képzeletbeli sétákra invitáljuk a látogatókat. Ennek során felidézzük a negyed zsinagógáinak, zsidó intézményeinek, valamint az egykori lakóknak az emlékeit. A makett mellett időszaki – csak a Múzeumok Éjszakáján látható – kiállítás keretében tekinthetők meg a sétákhoz kapcsolódó értékes történeti dokumentumok is. A séták között a Limmud Magyarország és a Magyar Zsidó Levéltár önkéntesei ismeretterjesztő előadásokat tartanak a zsidó kultúra több területéről.

Rendhagyó éjszakai séták a zsidónegyedben

22.30, 23.30, 00.30 órától, a Zachor Alapítvány diák önkénteseinek vezetésével. Egy-egy sétán legfeljebb 20 fő tud részt venni, ezért kérjük, hogy előre regisztráljon az info@emlekezem.hu e-mail címen. A séták a Goldmark Terem elől indulnak (1077 Budapest, Wesselényi utca 7.).

Dohány utcai zsinagóga

A zsinagógában 22.15 és 23.15 órától orgonakoncertekkel, illetve 23.00, 00.00, 01.00 órától A Dohány utcai zsinagóga rejtett kincsei címmel ingyenes tárlatvezetésekkel várjuk a közönséget (1075 Budapest, Dohány utca 2.).

Herzl tér

A Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren Világzenei éjszaka címmel 22.30 órától az erre az alkalomra szerveződő Fellegini Multikulti&Bulizenekar ingyenes koncertje hallható.

Ezen az éjszakán a Magyarországon valaha volt legnagyobb és legszínesebb etnozenei felvonulásra készülünk. Az egymást kb. 20-25 perccel követő zenei irányzatok felölelik az afrikai dobolás, a flamenco, az örmény, a roma, a balkáni, a kelet-ázsiai (kínai) és a klezmer stílusokat, hogy végezetül elsöprő dinamikájú, világhírű etno-pop slágerekkel ünnepeeljünk a kivételes zenei találkozást.

***

Az eseményekre minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk. Ez az éjszaka más, mint a többi...

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)

Tel./fax: (1) 331-5743

E-mail: frank1063@t-online.hu

Munkadíjból 5% kedvezmény!

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

Apám, Sándor Ernő z'1

Eddig kántorokról és rabbikról írott megemlékezéseimben említettem Apámat, hiszen elsősorban rajta keresztül kerültem kapcsolatba a vallási vezetőkkel. Apám pályájáról és a családkban mindkét oldalon már negyedik generáción át jelen lévő kántori hagyományokról azonban még nem írtam.

Anyai nagyapám *Glückstein Izidor* volt, aki fiatalkorában szüleiével együtt Kisenevből menekült Magyarországra. Apja Rákoscabán töltött be kántori funkciót, majd ezt fia örökölte, aki néhány évi szolgálat után úgy érezte, többre, nagyobbra van hivatva. Meghívást kapott Amerikába, de Nagyanyámat a családja nem engedte kivándorolni. Akkoriban a „tengerentúl” a világ végét jelentette. Nagyapám egyedül vágott neki az útnak. Bostonban a Miskán T'fila zsinagóga főkántorává választották, ahol 1948-ban bekövetkezett haláláig szolgált. Egy régi, kopott, rossz minőségű lemezen hallottam a hangját. A HÁSKIVÉNU imát énekelte, eszményien szép, kiegyenlített, nemesen zengő lírai tenorhangján. Édesanyámnak is nagyon szép, kellemesen csengő hangja és remek hallása volt, de persze ezt a képességét a zsinagógai életben csupán a neológ körökben akkor már elterjedt vegyes karban való részvételével kamatoztathatta.

Apám családjában is jelen volt a kántorság és az ének. A 20. század első évtizedeinek nagy híru operanékesek, *Rózsa S. Lajos* apai nagyapám unokatestvére volt. Rózsa az Operaház ünnepelt baritonistájaként működött, de egy ellene irányuló antiszemita uszítás miatt elhagyta Magyarországot. Amerikába ment, és a New York-i Metropolitan Operaház szerződött, ahol komoly sikereket aratott a nagy drámai bariton szerepekben. Sokat ígérő pályája hamar tragikus véget ért: a negyvenes éveiben járó művész húsmérgezésben elhunyt.

Apám unokaöccse, *Rózsa Nándor* tenorista ugyancsak a budapesti Operaház művésze, 1956-os kivándorlásáig. Kaliforniában való letelepedése után az ottani magyar nyelvű színtársulat tagja lett mint színész és rendező, s közben kántori minőségben is működött több zsinagógában. Apai felmenőim közül többen foglalkoztak a kántorsággal, egyesek hivatásosan, mások a maguk kedvtelésére.

Apám 1904-ben Pécsen *Rosenberg Ernő* néven látta meg a napvilágot. Már egészen fiatalon felfigyeltelt, szép színű bariton hangjára, és *Ernster Géza* főkántor az utódját kívánta Apámól kinevelni. Mellette *Müller Salamon* másodkántor, a tóraolvasás és az előimádkozás mestere is tanította. Apám igen hamar került munkakapcsolatba a hitközséggel. Először a templom kórusában működött, és dolgozott a pécsi Cheva Kadisa kötelekében, majd a helyi metsző, *Kassirer Filipp* segéde is volt. 20 évesen Ernster Pestre vitte, ahol sikeres kántori és metszői vizsgát tett. Ettől kezdve a másodkántori teendők egy részét végezte Pécsen. Az akkor még több ezer lelket számláló hitközség két rabbi, egy rabbihelyettes, valamint három kántor, temetőgondnok, metszők, tanítók és más felekezeti dolgozók szolgálatát igényelte. A főbbi *dr. Wallenstein Zoltán* volt, mellette *dr. Kremer Móric* működött rabbi-ként. *Weisz Gábor* volt a rabbihelyettes. Ernster Géza főkántor mellett a közben elhunyt Müller másodkántor helyébe lépő *Mermelstein Mihály* és Apám látta el a másodkántori teendőket. A fentiek mind a deportálás során lettek haláluk, Wallenstein főbbi kivételével, aki 1943 utolsó napjaiban Budapesten hunyt el, gyógyíthatatlan betegség következtében. Apám volt az egyetlen vallási tisztségviselő, aki visszatért Pécsre. Megjárta a munkaszolgálatot, majd a haláltáborokat, szinte egész családját Auschwitz gázkamrái, krematóriumai nyelték el.

A felszabadulás után találkozott Anyámmal, aki szintén elvesztette családját nagy részét. A pécsi zsinagógában tartották esküvőjüket 1946-ban. Az esketési szertartást *Zöldán Sándor* pécsvári rabbihelyettes (később mindannyiunk Zöldán bácsija) végezte. Apám elfoglalta a pécsi kántori állást, de az eljárássággal való nézeteltérések miatt egy évvel később elfogadta a kaposvári hitközség és *dr. Krausz Henrik* főbbi ajánlatát az ottani főkántori állás betöltésére. Távozása után lett a pécsi hitközség vallási vezetője *dr. Schweitzer József* főbbi. En már Kaposváron születtem, ahol Apám 1956 végéig volt a hitközség szolgálatában. Budapestre költözésünk után a lágymányosi körzet kántorává választották. A Bocskai úton ma is áll, de már más küldetés tölti be az a gyönyörű épület, mely a lágymányosi zsinagóga volt. *Dr. Komlósi Ottó* főbbi és *Vándor Jenő* főkántor Izraelbe távozott, helyükbe *Hochberger László* és Apám lépett. Laci bácsi csupán három évet töltött Lágymányoson, előbb Kispesten, majd a Hunyadi térre helyezték. Apám 1963-ig volt a templom kántora, majd a Dózsa György úti körzetbe került. Onnan ment nyugdíjba – először. Szó szerint így van, ugyanis többször ment nyugdíjba, de működését valamilyen formában szinte élete végéig folytatta. Nyugdíjazása után néhány éven át a németországi Erfurtban imádkozott elő minden ünnepen, majd a szegedi hitközség igényelte munkáját. Előbb *dr. Domán István* főbbival működött együtt, majd az akkor még rabbiseminarista, később rabbiként is megválasztott *Schöner Alfréd* mellett volt kántor Szegeden.

Néhány év múltán előrehaladott kora miatt ismét nyugdíjba ment. Ettől kezdve a Dohány utcai zsinagógában másodkántorkodott, és a kórus munkájában is részt vett. Énekelt annak idején a *Lóránd Márton* főkántor által vezetett Lewandowsky-kórusban, és alapító tagja volt az Ádám-kórusnak is. Egész életét áthatotta a zene, az ének, az imádkozás tolmácsolása.

1987-ben, Kol Nidre napján, a Rumbach utcai körzet nagyünnepi előimádkozója, *Goitein Emil* családjában halálest történt, aminek következtében Goitein nem volt abban a lelkiállapotban, hogy a rá váró hatalmas feladatot felvállalja. 83 éves Apámhoz az istentisztelet előtt mindössze néhány órával fordult *dr. Schöner Alfréd* főbbi. Apám vállalta, és tudomásom szerint minden igényt kielégítően el látta a rábízott feladatot.

Hitközségi körökben és azon kívül is ismert volt Apám fejlett humorérzéke. „Schlagfertig” mondásait, találó megjegyzéseit sokan még ma is idézik. Néhány foglgyatásra elbeszélése szerint volt rá eset, hogy még a koncentrációs táborban is mondott viccet. Talán örökké optimista természete hozta Őt haza a pokolból és segítette át az élet számos megpróbáltatásán. Érdekes, színes egyéniség volt, érenyeire büszke ember, de hibáit sem takargatta. Vállalta önmagát. Jó kedélyét szinte semmi nem tudta befolyásolni. Idős éveiben ott ebédelt a Sip utcai székház második emeletén. Asztaltársai között voltak *dr. Singer Ödön* és *Kardos Péter* főbbik, valamint sokan a tisztviselői karból, akik évek múlva is emlegették bementéseit, örökké derűs személyiségét. Halála után igen találoán azt mondta róla *Somló Andor*, a Dohány-templom karnagya: VÉGIGRÖHÖGTE AZ ÉLETÉT. Így volt. Sokszor a tragikus pillanatokat is feloldotta egy-egy megjegyzésével. Soha nem tudok mosoly nélkül gondolni Apámra.

Temetésén *dr. Schöner Alfréd* főbbi, sírköveátadásán *Landeszman György* főbbi funkcionált. Beszédükben Apám kántori érenye mellett mindketten kiemelték ezt a Rá mindennél jobban jellemző tulajdonságát. *Kovács Sándor* főkántor és a Dohány utcai kórus éneke kísérte utolsó útjára.

Énekből, imádkozásából a legélelénkebben a Nagyünnepek kiemelkedő kántori momentumai, a HINENI ima maradt meg bennem. Ezt az imát ma is szinte hangról hangra ugyanúgy énekelem, ahogy Tőle hallottam. Egy másik momentum, amire mindig visszaemlékszem, a L'KEL AJRECH DIN szívbemarkoló recitatívója. Gyönyörű tónussal és a szöveg teljes átérésével mondta ezt az imát.

Szüleimen, felmenőimen keresztül a magyarországi zsinagógai élet több mint 150 esztendejének vagyok részese, örököse. Továbbviszem és ápolom ezt az örökséget. Tovább is adom, habár gyermekeim nem választották a kántori hivatást. Látnom és fiam szép énekkal rendelkezik, részt is vesznek templomom zenei-liturgiai életében, és ez örömmel tölt el, ha tudomásul kell is vennem, hogy családk kántori tradíciója az én működéssel lezárul.

Apám volt az első mesterem, akitől a kántorság kezdő lépéseit megtanultam. Éneke, imádkozása nagy hatással volt rám, egyesek szerint kántori stílusom mellett még az előimádkozói asztal előtt való megállásomban is van valami, ami rá emlékeztet. Legyen emléke áldott!

Zsidó szőnyegek és minden, amit annak nevezünk

Kiállítás a Zsidó Múzeumban

Szívet-lelket gyönyörködtető, nagyon látványos kiállítással rukkolt ki a Zsidó Múzeum. Az Első Pesti Szőnyegtársasággal karöltve a nagyközönség elé tártak a szőnyegkészítés legfontosabb régióiból származó darabokat, s céljuk megdönteni azt a közhiedelmet, hogy ez a művészet csakis az iszlám világban létezhetett. Például a keresztény-örmény szőnyegkészítés, a tibeti és a kínai kultúra, az arizonai navajo indiánok szövés technikája is világszerte ismert.

Az egyik zsinagógai textil héber elnevezése parochet, azaz tóraszekrény-függöny, mint a zsinagógai belső terek ékessége. A kárpitok gazdag motívum- és szimbólumrendszerrel bírnak. A szőlőággal átfont oszlop, az orosz-lánok és a tórakorona motívuma a leggyakrabban használt díszítőelem. A zsidó szakrális textíliák eredete egészen az Őszövségig nyúlik vissza (M2.).

Megfogalmazódik a kérdés: kik is lehettek az első szőnyegkészítők? *Anton Felton* e témában írt könyve szerint a zsidók. A legrégebbi, zsidóságához köthető darab egy Spanyolországból származó töredék volt. Az tény, hogy az 1492-es kiűzést követően a szefárd zsidóság nagy hatással volt az oszmán kultúrára, amaszőnyegeiken már ekkor feltűntek a granadai Alhambra oszlopainak ábrázolásai. Arra is van megbízható adat, hogy a korai spanyol időkben munkamegosztás alakult ki a mórók (az alapanyag biztosítása) és a zsidók (gyapjuszínzés és kereskedelem) között.

A termékeny végigsétálva: színkavalkád, ízlés, páratlan esztétikum és szépség. A teljesség igénye nélkül láthat az érdeklődő Lengyelországból, az Osztrák–Magyar Monarchia idejéből, valamint Budapestről származó tóraszekrény-függönyöket az 1700–1800-as évekből. Csodálatos féhéraryan török szőnyeget, 17–18. századi Kula-mihrab darabokat, köztük duplafülkés, négyoszloposat a 30-as évekből.

Az Első Pesti Szőnyegtársaság elnöke, *Dénes Sándor* és a Zsidó Múzeum részéről *Rusznák Rita* (segítői: *Steffanits István* és *Kurcz Tamás*) voltak a kurátorok, akik ezt az élményszámba menő csodát megálmodták és valóra váltották.

A megnyitó délutánján láthatóan igényes és a szépség iránt fogékony közönség érkezett a múzeumba, köztük nagykövetek vagy megbízottak, tévécsatornák munkatársai, a sajtó képviselői. A vendégeket az igazgatónő, *Peremiczky Szilvia* köszöntötte, majd átadta a szót *Görgey Gábor* írónak, aki előljáróban beszélt a szőnyegekhez való többszörös kötődéséről. Így például *Vadászszőnyeg* címmel megjelent regényének egyik főhőse zsidó szomszédjának ajánlotta fel a biztonságot, reményt a túlélésre. Munkaszolgálatra való bevonulása előtt önmaga helyett egy levelet és egy összecsavart szőnyeget – melyből azon kívül mindössze tizenkét darab létezett az egész világon – hagyott az ajtó előtt. Másik kötődésként *Görgey* a közelben található holokauszt-émlékműre utalt, amely véleménye szerint az egyik legmegrázóbb mentő, s amely előtt minden alkalommal, ha arra jár, megáll egy imát elmondani. Az író mesélt kulturális miniszterként megélt eseményekről, amelyek mély nyomokat hagytak benne. Ilyen volt például a Páva utcai Holokauszt Múzeum alapkövetétele, egy Dohány utcai kántorkoncert megnyitása, s a magyarság nevében elsőként elhangzott bocsánatkérése a magyarországi zsidóság felé, melyet addig, 1945 óta, egyetlen magyar politikus sem tett meg.

A szőnyegekről szólva elmondta, hogy művészi tekintetben egyenértékűnek tartja akár egy irodalmi gyöngyszemmel, akár egy mives festménnyel. Ő maga – mint említette – leginkább használatban szereti, mint ahogyan egy könyv lapjait is forgatni kell. Járn kell rajta, hogy az esztétikum, a sugárzás érvényesülhessen. *Görgey* beszélt a zsidóság szerepéről, aktivitásáról a ki-egyezést követő időkben. Végezetül gratulált a kiállítás megvalósításában részt vevőknek.

Dénes Sándor ismertette az Első Pesti Szőnyegtársaság megalakulásának történetét, szólt arról, hogy a mostani kiállítás létrehozásáért a világ számos gyűjtője mozdult meg. Köszönetet mondott a kiváló munkakapcsolatért és a gyönyörű rendezésért a Zsidó Múzeum kurátorának, *Rusznák Ritának*.

Kellemes kötelességének eleget téve, az igazgatónő ajándékkal kedveskedett *Görgey Gábornak*, az anyagi-erkölcsi-szakmai segítségért *Dénes Sándornak*, valamint *Rusznák Ritának*.

A Szőnyegtársaság elnöke rögtönzött idegenvezetést tartott, ezt egyébként két hónapon keresztül minden pénteken megteszi!

A szép délutánt a Laky Konyha fantasztikus svédasztala koronázta meg.

gáljuli

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII. Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomtatás. Messinger: +36-20-934-9523, www.rcontact.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekeresek, tfilinek és mezüké számitógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

GYŰJTŐ VÁSÁROLJA magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czöbel Béla, Deák-Ébner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márfy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szőnyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

GYŰJTŐ vásárol magas áron: ezüsttárgyakat, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat, gyümölcstálakat, evőeszközöket (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiát, herendi, meiseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali és asztali díszítőkat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretet, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatéktól első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER. BATHYÁNY U. 10.** (Mária téren). **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

Fejfájásos és derékfájásos panaszai

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 3120 Ft
Külföldre 5760 Ft/év
USA és Izrael: 6240 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

forduljon hozzám. Dr. Rosenberg Ágnes ideggyógyász rendelése Budapesten, a Szent István krt. 10.-ben. Időpont-egyeztetés: 06-20-957-2975.

Antikvitás vásárol: festményeket, bútorokat, porcelánokat, díszítőkat, csillárokat, könyveket, ékszereket, ezüsttárgyakat (evőeszközöket), bronzszobrokat, Zsolnay kerámiákat stb. Teljes hagyatéktól, díjtalan kiszállással. Tel.: 281-3926, 06-30-462-8883.

Vígsházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Antik csillárok javítása, vétele, eladása. 321-2972. Bp., Hevesi S. tér 3.

Eladó 120 m²-es, 3 szobás, 2 bejárattal, 2 erkélyes lakás felújított házban, VII. ker., Csengery utcában. Tel.: +36-20-958-8595.

Újlipótvárosi, 100 m²-es, 2 szoba hall + személyzetis, magasházszintű lakás tulajdonostól eladó. Irányár: 24 millió Ft. Érdeklődni a 06-20-467-0673-as telefonon.

Szakképzett masszázshölgy háznál gyógymasszázs és gyakorlatlappal ápolást is vállal. 06-20-560-0676.

Forgalmas helyen (oktatási, egészségügyi intézmény közelében, villamos- vagy autóbussz-megállóban) max. 60 m²-es üzlethelyiséget bérelnek. Telefon: +36-30-962-8790.

61 éves nő óvónői képesítéssel gyermekfelügyeletet vállal. Szeretettel vigyáznék gyermekre, játszani vele, játszva fejleszténi képességeit is. Elérhetőségeim: e-mail: zsuzsaadorjan@freemail.hu, 06-70-414-6421, 280-2252.

Újlipótvárosban kellemes apartman kiadó. 06-30-914-0394.

Kiadó a Szépvölgyi útnál Margit-szigetre néző, egyszobás lakás, hosszú távra. +36-30-292-2680.

Budapest V. kerület, Veres Pálné utcában IV. emeleti, összkomfortos, egyedi gázfűtéses, bútorozott lakás diákoknak (max. 4 fő részére) kiadó. A lakás alapterülete 94 m², a szobák száma 3. Az épületben lift van. Parkolási lehetőség utcán, közterületen. A lakás bérleti díja: 150 000 Ft + rezszi. Érdeklődni a +36-30-973-1064-es mobilszámon lehet.

Budapest központi részén kétszobás apartman turistáknak kiadó, teljes felszereltséggel. Tel.: +36-30-658-9282.

Szépülési vágyó vendégeinknek hajvágás

és arc + nyak masszázsa (45 perc), első alkalommal 50% kedvezménnyel! További rendkívüli akciók! Tel.: 06-20-550-5831 Irina fodrásznő, 06-20-212-5306 Ruszlána kozmetikus.

XVI. ker., Árpádföldön 842 m²-es építési telek eladó. +36-30-462-4580.

Diplomás, középkorú nő vállalja gyermekek, idősek felügyeletét, kísérését. +36-30-851-8864.

A pilisvörösvári zsidóság történetéről készülő könyv kapcsán egykori vörösvári zsidók és leszármazottaik jelentkezését várom. Levélcím: Platschek Sándor, 2081 Piliscsaba, Fő út 118. Telefonszám: +36-26-374-795, +36-30-432-0618.

HÁZASSÁG

20 év tapasztalattal várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu

38 éves, 158/49, fiatalos, sport- és utazáskedvelő, független hölgy társat keres. 06-20-560-0676.

Programajánlat

JÚNIUS

Generációk Klubja
(Hunyadi tér 3., félemelet)

21. (hétfő) 15.00: Vendégünk a **Terma Zrt. művészeti igazgatója, Deák Gábor.**

24. (csütörtök) 15.00: Záróprogram az **Újpesti Otthon Israel Sela szárnyában!**

27. (vasárnap) 10-14 óráig: **BÖRZE a klubban!**

28. (hétfő) 15.00: **Vencel György kántor hetizakasz-magyarazata.**

Az osteoporosis-torna és a Down-fejlesztő foglalkozás ebben a hónapban a szokott helyen, **3-án, 10-én, 17-én lesz!**

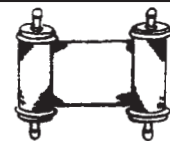
A balatoni üdülésre jelentkezőknek megbeszélés az utolsó klubnapon, **28-án.**

2010. június 27-én, vasárnap, délelőtt 10 órától 14 óráig

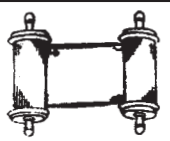
a Hunyadi téri templomkörzet
GENERÁCIÓK KLUBJA
(VI. Hunyadi tér 3., félemelet)

*kirakodóvásárt, ruhabörzét szervez
jelképes összegért (nagycsaládoknak teljesen
terítésmentesen), mely adományt képez nagy múltú
zsinagógáinknak.
Nagy választék, sok új és hordható (soha ennyi),
használható férfi (nagy méretben is) és női holmi!!!
Szívesen látja Önöket a klubvezető, Gál Juli*

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Jún. 18.	Szombat reggel Jún. 19.	Péntek este Jún. 25.	Szombat reggel Jún. 26.
Hősök	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.00	9.30	19.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE				
(Bércsics u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.35	8.00	20.35	8.00
Alma u. 2.	20.35	8.45	20.35	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	19.30	7.30	19.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.35	9.00	20.35	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.25	8.00	20.25	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.25	8.00	20.25	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Június 18. péntek	Támmuz 6.	Gyertyagyújtás: 8.25
Június 19. szombat	Támmuz 7.	Szombat kimenetele: 9.46
Június 25. péntek	Támmuz 13.	Gyertyagyújtás: 8.27
Június 26. szombat	Támmuz 14.	Szombat kimenetele: 9.47
Június 29. kedd	Támmuz 17.	Sivá ászár bötámmuz böjt

Hírek, események röviden

– **Tisztelt Barátaink!** Köszönjük, hogy adójuk 1%-ával idén is a Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány munkáját támogatták! Taly Shaul, Karajz Mira.

– **A WIZO nemzetközi nőszervezet** magyarországi tagcsoportja megtartotta tisztújító-vezetőségválasztó gyűlését. A szép számban megjelent választásra jogosult tagok a régi vezetőségből újraválasztották Lancz Évát elnöknek, és új helyetteseket jelöltek mellé Salamon Edit és Magén Teréz személyében. A tagság megköszönte a leköszönő elnökség munkáját, valamint sok sikert kívánt a most megalakult vezetőségnek. Az új elnökség a nyári szünetben dolgozza ki a szervezet 2010/2011-es munkatervét.

– **Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem** zsidó közösség-szervező szakon (BA) felvételt hirdet. A felvételi elbesszélgetés 2010. június 29-én (kedden) 13 órától 14 óráig lesz, melyen az érettségi okirat bemutatása szükséges. Helyszín: ORZSE, Bp. VIII., Bércsics utca 2. 1/1.

– **Szeretettel várjuk** az érdeklődőket Domán István főrabbi Zsidók az ókorban című sorozatának következő részére. Az előadás időpontja: 2010. június 29., kedd, 18 óra. Helye: 1067 Budapest, Hunyadi tér 3., félemelet, 6-os kapukód.

– **Prof. Dr. Gergely Judith** munkásságát közlemény ismerteti a „Nők a magyar tudományban” (Nagyvilág

Kiadó, 2009) című kötetben. A művet, amelybe csak a grémium által felkért személyek adatai kerültek be, Pálincás József, az MTA elnöke mutatta be. Gergely Judith számos szakmai kitüntetés mellett 2008-ban a „Magyar Zsidókért” érmet is megkapta.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-33-33. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Halálozások

Tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **Wertheimer Lajosné** – Teri néni – 2010. 05. 24-én elhunyt. Utolsó útjára szűk családjával és barátai kísérték el. (x)

A váci hitközség tagjai a közelmúltban elhunyt igaz barátjukra, **Haraszti Györgyre** emlékeztek, aki súlyos betegsége ellenére mindig életvidám, hitbuzgó ember volt. Temetésén a kile számos tagja részt vett. A megemlékezés a kádis elmondásával zárult.

Gázszerelés

• Gázberendezések, gázvezeték új szerelési hatósági engedéllyel
Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])

• Vízórszerelés

• Fűtőszelvény, fűdőszoba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.

Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

A RENDSZERTŐL A VÁLTÁSIG A SÍP UTCÁBAN

1.

A Rendszer

Az Állami Egyházi Hivatallal egy bizonyos szint fölött mindenki kapcsolatba került. A vallási életben a kántorok nem, mivel szövegük jóval korábban íródott, mint a Kommunista Kiáltvány. A rabbik gyakrabban, mert ők megpróbálták naprakészre is lenni, az már az ő bajuk volt, hogy őket értették is...

A legfőbb cél a vallásszabadság demonstrálása volt. Ezt bizonyítja, hogy egyetlen rabbinak vagy kántornak sem görbült meg haja szála sem, ha reggel-este imádkozott. Sőt. Ha valamelyik körzetben felhagytak a hétköznapi imával, jött a behívás és a felelősségre vonás, miszerint: hogy képzeli ön, az egész világon (!) tudják, hogy nálunk vallásszabadság van, és akkor maguk nem imádkoznak?

Írtam már arról, hogy az illetékes hányszor apellált bölcsességemre...

Példák a bölcsességre és annak hiányára

1972-ben történt a müncheni menünyel az izraeli olimpiai küldöttség ellen, számos zsidó áldozattal. A rá-

Az ÁEH székháza a Lendvay utcában. A rendszerváltás után a Fidesz központja lett. A falán lévő márványtáblát 1990-ben Raj Tamás (z.l.) főrabbi avatta fel, „meltatva” az egykor hírhedt ház hírhedt szellemiségét

dióközvetítés közben a kor legnépszerűbb riportere, aki maga is zsidó volt, csak ennyit közölt: nem is tudom, hogy mit mondjak... Persze hogy nem tudta, mivel a Központi Bizottság még nem adott ki hivatalos álláspontot erről.

Péntek délután cseng a telefonom, a „Kolléga” közli, hogy az esti prédikációban „meg szabad emlékezni” a meggyilkolt izraeli sportolókról. Hozzáette: szörmentén és visszafogottan, aztán „jöhet” egy kádis... Így történt.

Néhány év múlva a zuglói zsinagógában bemutattam a Gideon pajzsa c. filmet, amely a fenti esemény megtorlásáról szól. A bevezetőben elmondtam, hogy ez a film is bizonyítja, elmúltak azok az idők, amikor büntetlenül lehetett bennünket öldösní.

Másnap telefon, fáradjak be a Lendvay utcába. A referens fogad. Szokásos hivatkozás bölcsességemre, majd rátér a tárgyra: nem gondolja, főrabbi úr, hogy nem kéne annyira védeni az izraelieket, akik csecsemőket és gyermekeket gyilkolnak? És mi az, hogy „elmúltak azok az idők”? Itt, nálunk, elmúltak. De odaát? És innentől szó szerint idézte, amit azon a délutánon mondtam. Ez volt az első és utolsó próbálkozásom a zuglói moziújsággal. Az igazsághoz tartozik, hogy az akkori alelnök javasolta, vetítsük le a „Lenin Lengyelországban” c. filmet, amit technikai okokra hivatkozva elvettem.

Ugorjunk néhány esztendőre. 1984-ben, a holokauszt 40. évfordulójára MIOK-küldöttség utazását engedélyezték (első ízben) Izraelbe. Az már szinte természetes volt, hogy ebbe „nem fértem bele”. Késő bánat... úgy látszik, nem mindig voltam eléggé bölcs.

Ez a kizárás eléggé megviselt. Tudniillik lányomnak – esküszöm, hogy sokkal korábban – izraeli utat ígértem bát micvájára, ami időben egybeesett az ominózus küldöttség látogatásával.

Telefon az ÁEH-tól, a vonalban a referens úr: főrabbi úr, ön olyan bölcs ember stb. stb., halassa el a látogatását pár héttel. Megint csalódást okoztak az illetékes úrnak, közöltem, hogy AKKOR megyek (egyéb-ként tényleg nem tudtam volna elhagyni). Hát jó, ha főrabbi úr ilyen makacs ember... vonta le a következtetést partnerem.

Másnap telefonáltak a BM Andrassy úti útlevélosztályáról, hogy útlevellel jelenjek meg XY szobájában. Rövidre fogva: ideiglenesen elvették az úti okmányomat. Jelentkezzen egy hónap múlva, akkor visszakapja – szólt a zordon beszoztott.

De elnézést, szólt utánam, amikor már kifelé indultam, miért is akar a főrabbi úr Izraelbe utazni? Majd ha katolikus papársaimtól megkérdezik, miért kívánnak a Vatikánba utazni, akkor majd én is válaszolok! Ekkor már tényleg elvesztettem a fejemet, és még hozzátettem: érdekes, 40 évvel ezelőtt nem kértek okmányokat, kérvényeket, útlevelet az auschwitzi utazáshoz!

Ezzel lélekben fel is adtam a reményt. A lányomat sajnáltam.

A küldöttség elutazott, amikor ismét hívtak az Andrassy útra. Ugyanaz a hivatalnok fogadott, helylyel és kávéval kínált. Nocsak. A helyet elfogadtam. Itt az útlevél, csak ezt a papírt kell aláírnia, és elem telt egy gépelt oldalt, amiben megígérem, hogy a delegáció kinttartózkodása alatt nem leszek ugyanabban a városban, ahol ők.

Így is történt.

(folytatjuk)

Kardos Péter

A múlt tükörszilánkjai

A Szegei Pincészház előadása a Rumbachban

Különleges színházi előadásnak adott otthont nemrégiben a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga. Itt mutatták be az idei Holokauszt Emléknap után másodsor, ezúttal a 150 éve született Herzl Tivadar emlékére, Pierre Diener Egy örült nő naplója című monodramáját. Az előadás rendezője Kancsár József. Az eseményt a MENSCH Nemzetközi Alapítvány szervezte.

A romos zsinagógában ajtó áll, fekete falba vájva. Az ajtóban egy nő fekszik a hátán, fejével a közönség felé. Göndör fekete haja lecsüng, a lábán bakancs van, hosszú fehér szoknyája felett a kezeit összefonja mellkasán. Nem mozdul. Alszik? Vagy halott? Egyszer csak megszólal. Élek, mondja reszketegen, élek. Lassan, mereven felül, arccal a közönség felé fordul. Emlékek, folytatja, nem élhetek az emlékeim nélkül. Profilját éles fény világítja meg.

Ő az a magyar zsidó asszony, aki halála előtt naplót írt arról, amit elszenvetett. A vézskorszak iszonyata testileg-lelkileg tönkretette. Mindenkiye meghalt.

Kancsár Orsolya

A napló, amely a színdarabot ihlette, az ő üzenete. Ő sugallta a címet is a magyar származású francia szerzőnek, Pierre Dienernek, Gogol műve nyomán: „Egy örült nő naplója”.

Hirtelen váltással a néző már nem a halál kapujában fekvő idős nőt látja, hanem a fiatal lányt, aki egykor volt. A színésznő, Kancsár Orsolya kiperdül a díszlet elé, mozgékony játéka felidéri a hajdani lány életét. Csillogó szemmel meséli, hogyan kirándult kisgyermekként kézen fogva az apjával. Elmondja, hogy volt egy nővére, Éva, akiért rajongott, és akinek a termete olyan karcsú volt, hogy mindig irigyelte érte.

Évát és a vőlegényét elhurcolták a nyilasok. A zuglói nyilasház pincéjében megkínózták őket. Évát többször megerőszakolták, a nemi szervébe benzint öntöttek és meggyújtották. Vőlegényének sikerült megszöknie – nem sokkal később öngyilkos lett.

Az emlékek, a borzalmasak és a kedvesek egyre váltakoznak. Úgy követik egymást, ahogy a fényképezőgép vakuja villan fel sokszor egymás után. A lány felidéri szerelmét, a suta kamaszt, aki félve csókolta, a lány mellét megfogni már nem is merete, csak bámulta. Hogy nevetett magában akkor a lány! De a fiút is megölték. És a lány ostromozza önmagát: miért nem ő halt meg?

Egy másik villanás: Kancsár Orsolya a ház mesterné képét ölti magára. Fejkendőben söpröget, nagy hangon kántálja el, mi történt a Holics családdal. A saját lakásukban bújtak el, onnan dobálták ki őket egyenként az utcára a nyilasok. Hát persze hogy ő jelentette fel őket, vonja meg a vállát a ház mesterné, honnan tudhatta volna, mi lesz a vége? Csak egyet sajnál, sápitózik, azt a szép fotelt, amire annyira fájt a foga. Azért csinálta az egész feljelentést. De a fotel rípijára tört a kövezet, mert a benne ülő nagymamával együtt azt is lehajították az emeletről.

Van úgy, hogy a beszélő nem akar emlékezni. Sőt, beszélni sem akar, képtelen kimondani egy bizonyos szót. Erőlőködni kell: Auschwitz. Ismét a kapuban fekvő zsidó asszony mesél: néha már sikerül nem álmodnia róla. Képzletben újra és újra látja Évát, ahogy újra és újra megerőszakolják. Mintha vele történe. A két nőalak egybeemosódik, a beszélő érzi a halott szenvedését; valójában a saját szenvedése az.

A túlélő nem tudja folytatni az életét, hiába akad a felszabadulás után ismét udvarlója. Ernőnek hívják a férfit, a munkaszolgálatból jött vissza. Egy napon az ágyban találják magukat. A lány figyelni Ernőt, ahogy vetkőzik, lábán az ujjcsonkokat – őt egy keretlegény kínozza meg: órákig kényszerítette mezítláb álldogálni a jeges hóban. A pár szerelmeskedni kezd, először ügyetlenül, aztán belemelegszenek. És akkor Ernő tesz egy rossz mozdulatot, amivel a lányt halott apjára emlékezteti, és a lány megundorodik tőle. Többé nem találkoznak.

A lányt felzavarják, menni kell, ki tudja, hová. Gyorsan magára kapkodja a ruháit, rémülten tapogatja meg a zsebét, benne van-e a menlevél – nem mintha az bármire biztosíték volna, teszi hozzá szomorkásan. Aztán merészen kiválik a menetből, letépi kabátjáról a sárga csillagot, a cérnaszálakat is gondosan kiszedegeti a zseveiből. Úgy onan faltól falig a sötétben, mint az úzótt vad. Megszólítja egy fiatal férfit, de szép zsidó lány vagy, mondja, ne félj, nem bántalak, gyere be hozzánk. A lány bizalmatlan, de nincs hová mennie, elfogadja hát a meghívást. A férfi anyjától élt és szállást kap. Retteg, feljelent-e vajon, de nem. Talán azért van itt ez a fiatal férfi, és nem a fronton, mert katonaszökevény, gondolja a lány. Hasonló a sorsuk, állapítja meg, mielőtt álomra hajtja a fejét.

Ezt a jelenetet is úgy adja elő Kancsár Orsolya, hogy szinte látni mellette mindazokat, akikről beszél. Megeleveníti két nénikéje figuráját, a kedvesen csevegő varrónő testvérpárt. Ekkor hangzik el: „A passzivitás bűn.” A lány azt kérdezi, vajon bűn volt-e, hogy a nénikéi hagyták elhurcolni magukat. De a mondat a mai nézőnek is szól: te mit tettél azért, hogy mindaz, amit most látsz, ne történhessen meg újra?

Virág Teréz, a holokauszt túlélők és leszármazottaik lelki gondozásával foglalkozó KÜT Alapítvány létrehozója mondta: „Negyven évig nem voltak szavaink a fájdalmas múlt kifejezésére. Több mint fél évszázaddal a vézskorszak után arra kell szavakat találnunk, hogy kifejezzük a túlélés örömét. Ennek hiányában nem tudunk gyermekeinknek és unokáinknak pozitív jövőképet adni.”

Naplót azért írt az ember, hogy emlékezzen. Méréget készít, számot ad magának. A színdarabot ihlető zsidó asszony vállalta az emlékezést. Olyan lelki fájdalmak árán is, melyeken egyedül képtelen volt ép elmével úrrá lenni. De emlékezett, mert az ember élete csak akkor válhat teljessé, ha szembenéz a múlttal.

A színpadi ajtó, amelyben az asszony fekszik, nyitás a múltra. Úgy látta azt, mint mögötte a zsinagóga romjaiból rakott cseréphalmokat. Tükörszilánkok – várják, hogy összerakjuk őket, és meglássuk bennük magunkat.

Rados Virág

Érdekvédelem

Nemrégiben baráti társaságban vacsoráztam. Amikor a desszert utáni konyakhoz értünk, várakozásaimnak megfelelően előkerült a cigányozás és a zsidózás. Ez először jópofa viccekben manifesztálódott, majd következtek a megdönthetetlen téveszmék a két rassz szaporaságáról, uralkodási vágyáról és lehetséges diszkvalifikálásáról. A társaságban nem mindenki volt antiszemita, zsidó én egyedül. Orvos barátom, aki hívő keresztény, felém fordult és előadta a tyúk vagy tojás örökzöld kérdését. Mondtam már meg neki, mi a magyarázata annak, hogy olyan fiatal gyerekek, akik a rendszerváltás táján születtek és életükben talán nem is láttak élő zsidót – vagy nem tudták, hogy azt látják –, mitől meggyőződéses antiszemiták, és mitől vannak úgy felverteve a zsidóellenes eszmékkel, amiket legálisan nem tanulhattak? Azt még megértem, hogy megkeseredett nagyapák, egykor volt dicsőségükre emlékező nacionalista hadfiak, nyilasból kommunistába fordult, majd szavatosságukat vesztett öreg rasszisták miért éneklnek könnyes szemmel a Horst Wessel-liedet, de mit akarnak a kölykök? Mivel erre a kérdésre pechemre én voltam a társaságban az egyetlen autentikus válaszoló, megpróbálkoztam a lehetetlennel. Elmagyaráztam, hogy a gyerekek nyilván felnőttek hatására, a családi házból vagy ismeretségi körből nyerték „a feltöltést”, és mivel a megbélyegzés és a kirekesztés a fiataloknak mindig kedvelt gondűzése volt, készséggel átvették a paneleket. Beszélgetés közben bekattant egy saját élmény. Fiam kisiskolás korát a Lipótvárosban töltötte. Értelemeszerűen a kerület egyik általános iskolájába járt, ahol eufemisztikusan szólván a jócskán reprezentálta magát „a törpe minoritás”. Ennek ellenére volt egy osztálytársa, aki mind a játék hevében, mind akkor, ha bármiért vélt vagy valós sérelmet szenvedett és úgy gondolta, hogy bajának fiam az okozója, minden vitát így zárt: dögölj meg, rohadj zsidó! Ricsi fiam viszonylag ütőseállóbb, és nem megy a szomszédba egy kis verbális párbaj esetén, fizikailag is képes volt megvédeni magát, de idővel belefáradt. Ahogy mondani szokták, ha valaki azt mondja neked, hogy részeg vagy, először lehülyézed. Ha másodszor mondja, már fásaszó, és kikéred magadnak. Ha három-négyen ugyanezt mondják, jó, ha elmész haza aludni... X-edik zsidózásnál a fiam tőlünk kérdezte meg, miért büdös zsidó ő, és ezt el kell-e viselnie. Mit tesz ilyenkor egy szülő, akkor, amikor még nem divat pofozni a tanárokat? Bementem az iskola igazgatójához és kértem, segítsen megoldani a problémát. Ő behívatta a gyerek osztályfőnököt, aki nagyra nyílt szemekkel csodálkozott a problémára: ő ezt egyszer sem hallotta, de bízzuk rá, ezt ő gyökereitől kioltja!

Fiam elbeszéléséből tudom, hogy a következő napon kiállt a katedrara, és ezt mondta: Gyerekek! Ricsi nem tehet arról, hogy zsidónak született, ez olyan, mintha valaki púpos lenne, azt sem szabad csúfolni. Legyetek szívesek eszerint viselkedni vele. Miután otthon meghallottam a történetet, azt mondtam a fiamnak: most, hogy így megvédett az osztályfőnököd, azonnal kiveszlek az iskolából!

Az illető tanerő nyugdíj előtt állt öt perccel, és ezt a kiselőadását saját történelmi ismereteinek birtokában tette. Kopasz fiatalok egy csoportját láttam a minap az elhíresült egyenruhában, kidagadó erekkel zsidózni egy sportpálya előtt. Ekkor felidéztem a 15 éves élményt, és eszembe jutott, hogy fiam egykori osztálytársa ma ilyen korú lehet, és vajon van-e mellette valaki, aki legalább annyit mond neki: ne bánts a púposokat!

Szán

Keresse a hírlap árusoknál és az Inmedio Relay boltokban!

PÓNEM magazin

225 Ft

Előfizetés: Pónem, 1242 Bp., Pf: 294, email: ponem@freemail.hu

AMOS OZ